

Pád do dluhové pasti a možnosti řešení

Bc. Lenka Nevařilová

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka SRCHÁČKOVÁ**
Osobní číslo: **H10698**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Pád do dluhové pasti a možnosti řešení**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti poradenství, exekucí, výkonu rozhodnutí a insolvence.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu za využití techniky analýzy textu a dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád: komentář. Praha: C.H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7.

TRIPES, A. Exekuce v soudní praxi. Praha: C.H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-483-X.

KURKA, V., DRÁPAL, L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde Praha, a.s., 2004. ISBN 80-7201-443-9.

KLÍNSKÝ, P., CHROMÁ, D.: Finanční gramotnost, úlohy a metodika. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 96 s. ISBN 978-80-87063-12-2.

VRBKOVÁ, L. Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze. Praha: COFET, 2009. ISBN 978-80-904396-0-3.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Radana Kroutilová Nováková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

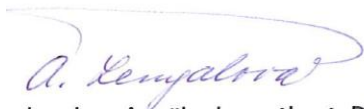
Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

27. dubna 2012

Ve Zlíně dne 17. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.

děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 31. 4. 2012

.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být iž nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je zaměřena na problematiku zadlužování lidí, způsoby řešení předlužení, pomoci z dluhové pasti, na přiblížení oblasti soudních výkonů rozhodnutí, exekucí a oddlužení v rámci insolvenčního řízení. První část se zabývá výkladem pojmů, právní úpravou, současnými změnami v legislativě, občanskými poradnami a finanční gramotností. V praktické části jsou analyzovány spisové materiály a zpracováváno dotazníkové šetření týkající se finanční gramotnosti obyvatel v okrese Zlín.

Klíčová slova:

Výkon rozhodnutí, exekuce, oddlužení, finanční gramotnost, občanské poradny, sociální exkluze

ABSTRACT

This diploma is concentrated on problems with being in debt, ways of resolution of being in debt, help from the debt trap, approaching of executions and ridding in insolvency proceeding. First part dealing with explanation of terms, law, currently changes in legislation, civic advice centres and financial literacy. In practical part there are analysing judicial materials and is adapting a questionnaire survey regarding a financial literacy of inhabitants in district Zlín.

Keywords:

Execution, ridding, financial literacy, civic advice center, social exclusion

Motto:

„Nezapomeňte: Vy, co nemáte finanční trable – važte si toho a nedovolte, aby vás touha po čemkoli dovedla do slepé uličky, a prosím neohrnujte nos nad těmi, co to s penězi nezvládají tak dobře jako vy. Vy, co si půjčujete – půjčujte si s rozmyslem, když vyjdou mráčky na finančním nebi, tak o tom mluvte, a když už je zamračeno, neřešte jednu půjčku druhou – to je cesta do záhuby. Vy, co už jste v tom až po uši – nadechněte se a začněte znovu, vždycky máte možnost – přeji vám hodně sil a držím palce!“

Lucie Vrbková

Zde bych ráda poděkovala zejména Mgr. Radaně Kroutilové Novákové, Ph.D. za odborné vedení, rady a podněty při přípravě a samotné realizaci této diplomové práce a dále také všem respondentům dotazníkového šetření za jejich spolupráci při výzkumu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VYMEZENÍ POJMŮ	14
2 VÝKON ROZHODNUTÍ A EXEKUCE	16
2.1 SOUDNÍ VÝKON ROZHODNUTÍ.....	17
2.2 EXEKUCE SOUDNÍM EXEKUTOREM	19
3 INSOLVENCE	21
3.1 ŘEŠENÍ ÚPADKU	21
3.1.1 Oddlužení	22
4 SOUČASNÝ LEGISLATIVNÍ VÝVOJ	25
4.1 ZMĚNY V ROZHODČÍCH DOLOŽKÁCH.....	25
4.2 ZMĚNY V EXEKUCÍCH	26
4.3 ZMĚNY V PŘECHODU DLUHŮ PŘI DĚDĚNÍ.....	28
5 POMOC V OBČANSKÝCH A DLUHOVÝCH PORADNÁCH	30
5.1 OBČANSKÉ PORADNY	30
5.2 PORADNY PRO DLUŽNÍKY	30
6 FINANČNÍ GRAMOTNOST	32
6.1 ŠPATNÉ A DOBRÉ DLUHY	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
7 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU	36
7.1 ČASOVÝ PLÁN A HARMONOGRAM VÝZKUMU.....	36
7.2 CÍL VÝZKUMU	36
7.3 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	36
7.4 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	37
7.5 HYPOTÉZY A DEFINOVÁNÍ PROMĚNNÝCH	37
7.6 VÝZKUMNÝ SOUBOR	40
7.7 VOLBA VÝZKUMNÝCH METOD.....	40
8 REALIZACE VÝZKUMU	43
8.1 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT Z DOTAZNÍKOVÉHO VÝZKUMU	43
8.1.1 Charakteristika respondentů.....	43
8.1.2 Kvantitativní a kvalitativní analýza	52
8.2 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT ZE SOUDNÍ DATABÁZE	69
8.2.1 Základní tabulky a profil dlužníků	69
8.2.2 Kvantitativní a kvalitativní analýza	72
9 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	75
ZÁVĚR	78
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	79
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	84
SEZNAM OBRÁZKŮ	85
SEZNAM TABULEK	86

SEZNAM PŘÍLOH.....	87
---------------------------	-----------

ÚVOD

V dnešní složité době je hlavním tématem celospolečenské diskuze ekonomická krize, která naši společnost postihuje již čtvrtým rokem. Domácnosti, které (např. z důvodu ztráty zaměstnání) sklouznou do nižších příjmových pásem, často řeší své finanční problémy půjčkami, které však nejsou schopny splácet a hrozí jim tak sociální exkluze. Snížená kvalita bydlení, vybavení domácnosti, nezaměstnanost rodičů, návštěvy exekutorů či různých vymahačů dluhů mají pak negativní dopad na vývoj dítěte a na celý socializační proces. Děti ze sociálně slabých rodin mohou být terčem šikany, ale i znevýhodněny při výběru školy pro další studium apod.

Položme si otázku, proč dochází k předlužení fyzických osob? Proč se téměř denně dozvídáme z médií o zvyšování zadluženosti domácnosti, neschopnosti domácností splácet dluhy, o zvyšování počtu osobních bankrotů apod.? Důvodů je hned několik:

Rozmach hypoték a trendu života na dluh. V posledních letech stále více lidí dospělo k závěru, že je lepší bydlet ve svém a platit hypotéku, než být v nájmu a platit dosti vysoké nájemné cizímu člověku. Přitom v západním světě je nájemní bydlení velmi rozšířené a oblíbené. Důvodem, proč je tomu u nás naopak, je regulace nájemného jako pozůstatek dřívější doby. Jestliže zde zdravě nefunguje nájemní bydlení, souboj nabídky a poptávky, způsobující snížení výše nájemného na rozumnou cenu, pak se opravdu jeví výhodnější platit měsíčně třetinu až polovinu výplaty za splátku hypotéky než tuto sumu dávat cizímu člověku a žít v nejistotě, že majitel může kdykoliv nájemní smlouvu vypovědět. Banky pod vidinou zisku dávaly a dávají hypotéky i lidem, kterým po odpočtu splátky příliš mnoho na běžný život nezbyvá a na tvoření finanční rezervy na horší časy už vůbec ne. Dochází pak k tomu, že na věci denní spotřeby nebo při nákupu nové pračky sáhnou lidé po spotřebitelském úvěru, v horším případě se nechají nalákat na nabídky půjček od různých nebankovních institucí.

U mnoha předlužených rodin finanční závazek vzniká v podstatě bezdůvodně, jen z touhy pořídit si nový mobilní telefon, jet na pěknou dovolenou. Lidé nesáhnou do úspor, které si ostatně ani netvoří, volí pro ně jednodušší způsob – využijí nabídek z reklam a letáčků a vezmou si spotřebitelský úvěr. Splácení půjčky pak trvá déle, než je ta samotná věc funkční či potřebná.

Druhý problém souvisí s tím předchozím a lze ho spatřovat v naší neuspokojivé legislativě, která nedostatečně upravovala a upravuje úvěry. Po roce 1989 stát nenastavil dostatečnou

regulaci a pravidla, která by spotřebitele chránila. Člověk, jenž podepisoval smlouvu o půjčce, netušil, kolik vlastně přeplatí. Stát se snaží nedostatky napravovat za pochodu, ale spíš pozdě. Dnes již musí být při nabídce půjčky jasně patrné tzv. RPSN, tedy roční procentní sazba nákladů úvěru. Je v ní započítán nejen úrok z půjčené částky, ale také veškeré další náklady, jako jsou poplatky za vyřízení, vedení účtu apod. Zájemce o půjčku musí být poučen, kolik nakonec ve skutečnosti zaplatí.

Nastavením legislativy byl umožněn rozmach nebankovních institucí, které obrovskou reklamní kampaní získaly spoustu klientů mezi obyčejnými lidmi, kteří podepsali smlouvu bez jejího důkladného přečtení. Dostáváme se tak k dalšímu nešvaru, a to jsou rozhodčí doložky. Běžnou praxí bylo zakomponování této doložky skoro nečitelným malým písmem do ustanovení smlouvy, takže člověk si jí vůbec nevšiml nebo jí neporozuměl. Taktéž nesmíme zapomenout na lichvářské úroky, kdy v zákoně není jasně definovaná lichva a přiměřený úrok. Úrokové sazby bank jsou pevně dané, u nebankovních institucí tomu tak není, jejich úroky se často lichvě blíží. Dnes je jediné řešení obrátit se na soud, který by mohl rozhodnout, že úroky jsou nemravné, ale pokud spor přijde před rozhodce, ten je bez problémů přízná.

Ještě nebezpečnějším jevem je smluvní pokuta, která ve většině případů značně zhoršuje postavení dlužníka. Musí být sice stanovena písemně ve smlouvě, ale velmi často jde o velmi vysokou jednorázovou částku, která není brána jako příslušenství jistiny (půjčené částky), takže ani u soudu na ni případně pak není nahlíženo jako na nemravný úrok a soudce ji nezamítne. Při následném výpočtu odměny advokáta, případně pak exekutora, stojí vedle základu pohledávky, a tím výslednou odměnu zvyšuje.

Jelikož je téma zadlužování velmi aktuální, je jistě potřeba, aby sociální pedagogové a sociální pracovníci působící v občanských poradnách (ale samozřejmě nejen tam) dostatečně pronikli do této problematiky, znali systém vymáhání pohledávek, aby byli schopní náležitě vyhodnotit i právní situaci klienta, správně ho dále nasměrovat a pomoci mu ze svízelné finanční situace vedoucí jinak k jeho sociálnímu vyloučení.

Tato diplomová práce se věnuje tématu dluhů, jejich vzniku, průběhu jejich soudního nebo exekutorského vymáhání, možnostem řešení pro postižené osoby.

Teoretické část poskytuje informace o výkonech rozhodnutí, exekucích, možnosti institutu oddlužení, občanských a dluhových poradnách, finanční gramotnosti, špatných a dobrých dlužích.

V praktické části je řešen výzkum zaměřený na průzkum úrovně finanční gramotnosti obyvatel zlínského okresu, a to jednak formou dotazníku rozeslaného nebo rozdaného náhodným respondentům a dále prozkoumáním exekuční rejstříkové databáze Okresního soudu ve Zlíně.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMŮ

V rámci našeho pojednání musíme nejprve objasnit řadu základních pojmů, mezi které patří **výkon rozhodnutí**, představující konkrétní vynucení jednotlivé povinnosti, uložené povinnému (dlužníku) vykonatelným rozhodnutím příslušného subjektu (státního orgánu či jiného zákonem určeného subjektu), k němuž dochází prostředky státního donucení. Dochází k nucené realizaci kvalifikovaně uložených povinností v mezích exekučního řízení. Mnohem častěji používaným výrazem **exekuce** se rozumí výkon rozhodnutí, kdy je ale státní donucení delegováno na soukromý subjekt – soudního exekutora. (Kurka, 2004)

Úkony vymáhání práva při výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí (např. soupis majetku, prodej sepsaných věcí v dražbě atd.), vyklizení nemovitosti a úkony spojené s provedením výkonu rozhodnutí o výchově nezletilých dětí nařízeným předběžným opatřením provádí u okresního soudu **vykonavatel**. (Instrukce č. 1360/95-OOD)

Již zmiňovaný **soudní exekutor** je fyzická osoba, kterou stát pověřil exekutorským úřadem, provádějící nucený výkon exekučních titulů a další činnost podle exekučního řádu. (§ 1 exekučního řádu)

Také soudní exekutor má své vykonavatele, kteří provádějí např. soupis majetku v bytě dlužníka.

Ať už v exekučním řízení nebo řízení o výkonu rozhodnutí figuruje vždy **oprávněný**, což je věřitel, kterému náleží vymáhané právo, a **povinný**, tedy dlužník, či osoba povinná plnit svému věřiteli.

V kapitolách týkajících se výkonů rozhodnutí a exekucí se setkáme s důležitými pojmy právní moc a vykonatelnost rozhodnutí. **Právní moc** nastává, jestliže rozhodnutí již nelze napadnout odvoláním či jiným řádným opravným prostředkem. Rozhodnutí se tak stává závazným. **Vykonatelnost rozhodnutí** nastane, jakmile uplyne lhůta k plnění určená rozhodnutím a znamená, že povinnosti v rozhodnutí stanovené lze vynutit i proti vůli povinného účastníka. Soud lhůtu k plnění stanovuje od právní moci rozhodnutí, výjimkou jsou předběžně vykonatelná rozhodnutí, která lze vykonat bez ohledu na právní moc. Vychází se ze zásady, že lhůtu k plnění soud stanoví u vyklizení bytu do 15 dnů a v ostatních věcech do 3 dnů od právní moci rozhodnutí. V odůvodněných případech může být lhůta delší nebo může být stanoveno, že peněžité plnění bude zapláceno ve splátkách.

Pokud v rozhodnutí není povinnost k plnění uložena, vykonatelnost nastává nabytím právní moci. (Bureš, Drápal, 2006)

Dalším pojmem, s kterým se setkáme, je **insolvenční řízení**, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení. (§ 2 insolvenčního zákona)

Jak zmiňuje i Kraus (2008), mnoho domácností se koncentruje v nižších příjmových pásmech a hrozí jim sociální vyloučení neboli **exkluze**. Tento pojem vyjadřuje společenské vyloučení, které např. u společenských menšin většinou vzniká na základě předsudků. (Hartl, 2004)

V závěru práce se dostaneme k **finanční gramotnosti**, což je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní nebo rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace. (Metodický portál RVP, 2012)

2 VÝKON ROZHODNUTÍ A EXEKUCE

Institut výkonu rozhodnutí a exekuce je v dnešní společnosti na vzestupu. Nejen že se zvyšuje počet soudních žalob a jiných sporů, ale narůstá také počet případů, kdy se věřitelům nedaří domoci se úhrady jejich pohledávek. V naší republice je možno vymoci splnění určité povinnosti pomocí soudů a soudních exekutorů, další oblastí jsou různé skupiny či společnosti, které nabízejí za úplatu vymození pohledávek mimo hlídanou a většinou pomalou cestou přes soud, tzv. inkasní společnosti.

V souvislosti s nespokojeností veřejnosti s neefektivností soudů s vymáháním pohledávek je třeba přiznat, že úprava exekucí v občanském soudním řádu z roku 1963 je značně nedostatečná. V době jeho vzniku byla totiž exekuce považována za jev nežádoucí a dočasně pomíjivý. Podle důvodové zprávy tehdejší tvůrci a zákonodárci očekávali, že „s postupujícím vývojem společnosti a s růstem uvědomění občanů se bude dobrovolné plnění uložených povinností stávat čím dále tím více samozřejmostí“. Proto tehdy vytvořená a notně zjednodušená úprava exekucí v dnešní době již nemůže stačit a vyhovovat. (Tripes, 2001)

Člověk se o vymáhání pohledávek začne zajímat ve dvou případech. Buď je v postavení věřitele, který má právo na nějaké plnění ze strany jiného osoby, nebo je v postavení dlužníka, který je povinen plnit svému věřiteli.

Zcela určitě si půjčku nebo půjčky bereme s přesvědčením, že ze své současné výplaty vše bez problémů splatíme. Pak se ale může stát, že z důvodu např. snížení platu, ztráty zaměstnání, nepříznivých životních situací, přestaneme být schopni ze svého příjmu po odečtení běžných životních nákladů půjčené peníze splácet.

Přestaneme-li splácet své půjčky, věřitelé začnou dluhy vymáhat a dluh začíná růst o sankční poplatky či úroky, o náklady vymáhání, soudní výlohy a následně náklady exekuce nebo zatím i výkonu rozhodnutí.

Věřitel se buď rozhodne najmout si advokáta a podat žalobu na soud nebo dluh prodá vymáhající agentuře (jinak také inkasní společnosti). Tato agentura nebo společnost vymáhá dluh s větší razancí, často používá emotivnějších upomínek, zastrasování, až nátlak. Asociace inkasních agentur dokonce v nedávné době vydala nezávazný kodex, kde apeluje na to, aby inkasní společnosti zachovávaly důstojnost dlužníka, a vymezuje

praktiky, které by měly být již nepřípustné. Zákon o inkasních agenturách totiž dodnes neexistuje, jejich práce není tudíž nijak regulovaná. (Novinky, 2012)

Jestliže je případný spor u soudu zakončen pravomocným rozsudkem nebo v jednodušších případech platebním rozkazem, má věřitel možnost podat návrh na nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce.

2.1 Soudní výkon rozhodnutí

Postup soudu a účastníků, tedy lidí účastnících se soudního řízení, při výkonu rozhodnutí upravuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen o.s.ř.). Od svého vzniku byl již 140krát novelizován a zcela jistě ještě nesčetněkrát bude. Právě tímto zákonem byl zaveden tehdy nový název „výkon rozhodnutí“ a nahradil tak dřívější termín exekuce. Tato změna se však příliš nevžila a lidé i literatura pojem exekuce či exekuční soud nadále používala a používají.

Kromě výše uvedeného soudního výkonu rozhodnutí existuje také správní exekuce upravená zákonem č. 500/2004 Sb., správním řádem, a daňové exekuce upravené zákonem č. 280/2009 Sb., daňovým řádem, které jsou zajišťovány příslušnými orgány.

Základním předpokladem pro výkon rozhodnutí je neplnění povinnosti, která je uložena vykonatelným rozhodnutím. Tímto rozhodnutím jsou rozhodnutí soudu vydaná v občanském soudním řízení jako rozsudek, usnesení, platební rozkaz, elektronický platební rozkaz, evropský platební rozkaz, směnečný a šekový platební rozkaz a je v nich uložena povinnost k plnění. Vykonávají se také rozhodnutí o osobním stavu, kdy bylo rozhodnuto o výchově nezletilých dětí, o styku rodičů, prarodičů a sourozenců s nezletilými dětmi a o navrácení nezletilého dítěte, včetně navrácení při mezinárodních únosech dětí. Dále lze vykonat i jiné tzv. tituly, které jsou vyjmenovány v § 274 o.s.ř., např. vykonatelná rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení, vykonatelné rozhodčí nálezy vydané rozhodci nebo stálými rozhodčími soudy, notářské a exekutorské zápisy se svolením k vykonatelnosti, vykonatelná rozhodnutí a výkazy nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení atd. Vykonávají se také cizozemská rozhodnutí a jiné tituly vydané v zahraničí.

Zde je nutné zdůraznit, že na základě § 274 o.s.ř. i taková obyčejná bloková pokuta se stává exekučním titulem, kdy vydávající orgán již nemusí viníka dále o zaplacení pokuty žalovat, ale může přímo navrhnout nařízení exekuce či výkonu rozhodnutí.

Řízení o výkonu rozhodnutí smí být zahájeno jen na návrh oprávněného, nesmí v něm být pokračováno proti jeho vůli a při provádění výkonu nesmí být postižen majetek povinného, který oprávněný vyloučil. Pouze výkon rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, o styku rodičů a dalších příbuzných s nezletilými dětmi a o navrácení nezletilého dítěte smí být zahájen i bez návrhu.

Důležité je, že při nařízení výkonu rozhodnutí soud nezkontroluje, zda povinný splnil dobrovolně svoji povinnost, vychází jen z tvrzení oprávněného. Povinný však může doložit, že svou povinnost již splnil a navrhnout zastavení výkonu rozhodnutí.

Pokud soud zjistí, že na majetek povinného je prohlášen konkurs, lze výkon rozhodnutí nařídit, nelze jej však provést. Pokud je prohlášen konkurs na majetek oprávněného, ve výkonu se pokračuje, jen místo oprávněného se účastníkem stává správce konkursní podstaty úpadce. (§ 14 odst. 1 zákona o konkursu a vyrovnání)

Na návrh oprávněného (věřitele) tedy soud nařídí výkon rozhodnutí a postará se o jeho provedení. Náklady provedení výkonu rozhodnutí platí stát. Řízení je ale zpoplatněno podle zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích v posledním znění účinném od 1.1.2012. Pro představu u vymáhané částky do 25.000,- Kč je soudní poplatek 500,- Kč, pak jsou to již vždy 2 % z vymáhané částky, maximálně však 75.000,- Kč.

Podstatný rozdíl mezi výkonem rozhodnutí a exekucí spočívá v tom, že u výkonu rozhodnutí si musíte vybrat jen jeden ze způsobů výkonu, který je uveden v občanském soudním řádu, a pro tento způsob je pak výkon rozhodnutí nařízen. Kdežto soudní exekutor si o způsobu realizace exekuce rozhoduje sám a je tak mnohem flexibilnější, efektivnější a pak i úspěšnější ve vymožení pohledávky. Má mnohem větší dispoziční oprávnění při zjišťování majetku dlužníka než soudní vykonavatel.

Rozdělení způsobů výkonů rozhodnutí je následující: Pokud člověk vymáhá zaplacení peněžité částky, může navrhnout srážky ze mzdy dlužníka (či jiného příjmu, např. důchodu), přikázání pohledávky, prodej movitých věcí a nemovitostí, prodej podniku nebo zřízení soudcovského zástavního práva k nemovitostem. Pokud vymáhá jinou povinnost než zaplacení peněžité částky, může si vybrat vyklizení, odebrání věci, rozdělení společné věci, provedení prací a výkonů, prodej zástavy.

Velmi medializované bývají případy výkonu rozhodnutí nebo schválené dohody o výchově nezletilých dětí a o úpravě styku s nimi nebo rozhodnutí o navrácení dítěte. V těchto případech soud rodiče, který nerespektuje soudní rozhodnutí nebo dohodu, může trestat

pokutou do 50.000,- Kč, nebo mu uložit na maximálně 3 měsíce účast na mimosoudním smírčím nebo mediačním jednání nebo na rodinné či jiné vhodné terapii. Další možností je stanovení plánu tzv. navykacího režimu, pokud je v zájmu dítěte. Tímto plánem je určen rozvrh postupného kontaktu s dítětem. Pokud ale všechny předešlé možnosti selžou, soud dítě odejme a předá jej tomu, komu bylo svěřeno do péče, komu mělo být navraceno nebo tomu, kdo má právo na styk s dítětem po omezenou dobu.

Dostane-li se člověk do situace, že na něj byl nařízen výkon rozhodnutí, může se obrátit přímo na věřitele a dluh mu uhradit, věřitel pak navrhne výkon rozhodnutí zastavit. Další možnost je uhradit dluh na místě soudnímu vykonavateli (který by přišel sepsat dlužníkovy movité věci s úmyslem je následně prodat v dražbě). Tím bude výkon rozhodnutí ukončen.

Samozřejmě, pokud svou pohledávku uhradil přímo věřiteli, tedy mimo výkon rozhodnutí, nemusí čekat, až věřitel navrhne soudu zastavit výkon rozhodnutí, ale může sám toto zastavení soudu navrhnout. Zastavením výkonu rozhodnutí pak dojde např. k odblokování zablokovaného účtu, zaměstnavatel přestane provádět srážky ze mzdy apod.

2.2 Exekuce soudním exekutorem

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti neboli exekuční řád spatřil světlo světa následkem nespokojenosti s nízkou efektivností soudů ve vykonávacím řízení. Tento zákon rozšířil náš právní řád o další druh exekuce, tedy o exekuci prováděnou soudními exekutory podle exekučního řádu.

Dalšími souvisejícími předpisy jsou: vyhláška č. 329/2008 Sb. o centrální evidenci exekucí, vyhláška č. 330/2001 Sb. o odměně a náhradách soudního exekutora, vyhláška č. 418/2001 Sb. o postupech při výkonu exekuční činnosti a zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí.

Orgánem samosprávy exekutorů je Exekutorská komora České republiky se sídlem v Brně. Jmenování soudních exekutorů do úřadu, jejich odvolávání a výběrové řízení provádí ministr spravedlnosti bez součinnosti exekutorské komory. V současné době máme 146 soudních exekutorů. (Exekutorská komora ČR, 2012).

Postup je takový, že věřitel si nejprve vybere soudního exekutora z kterékoli části republiky a podá k němu návrh na provedení exekuce. Exekutor následně po odstranění případných vad návrhu podá k příslušnému okresnímu soudu (nejčastěji dle bydliště dlužníka, tedy povinného) návrh na nařízení exekuce a pověření jejím provedením. Soud,

pokud má návrh všechny náležitosti, do 15 dnů usnesením nařídí exekuci a exekutora pověří jejím provedením. Dále je již vše v rukou exekutora, který rozhoduje o průběhu exekuce a nese za tento průběh odpovědnost. Náklady exekuce a náklady oprávněného hradí zpravidla povinný. Nařízení exekuce je osvobozeno od soudních poplatků.

V exekučním řízení mohou být vykonána stejná rozhodnutí a tituly jako u výkonu rozhodnutí soudem (uvedeno v předešlém oddílu).

Zákonem č. 286/2009 Sb., kterým byl změněn zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech, byl rozšířen výčet způsobů provedení exekuce na současných devět způsobů, a to srážkami ze mzdy a jiných příjmů, příkázáním pohledávky, prodejem movitých věcí a nemovitostí, prodejem podniku, zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech, vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci, provedením prací a výkonů.

Dále byla posílena ochrana práv účastníků řízení. Jednak byla nově formulována přiměřenost exekuce na finanční plnění a bylo nově stanoveno, že zajistit majetek k provedení exekuce lze pouze v rozsahu vymáhané pohledávky. Byla stanovena třicetidenní lhůta, v níž je exekutor povinen oprávněnému vyplatit vymožené peníze, a v souvislosti s právem dětí na výživné zakotveno, že exekutor exekuci nezastaví, je-li vedena pro výživné na nezletilé dítě. Dalším přínosem je nový institut vyškrtnutí věci ze soupisu movitých věcí, který umožňuje třetím osobám (jejichž věci byly sepsány, ačkoli nejsou dlužníky) pružněji se domoci vydání jejich věci.

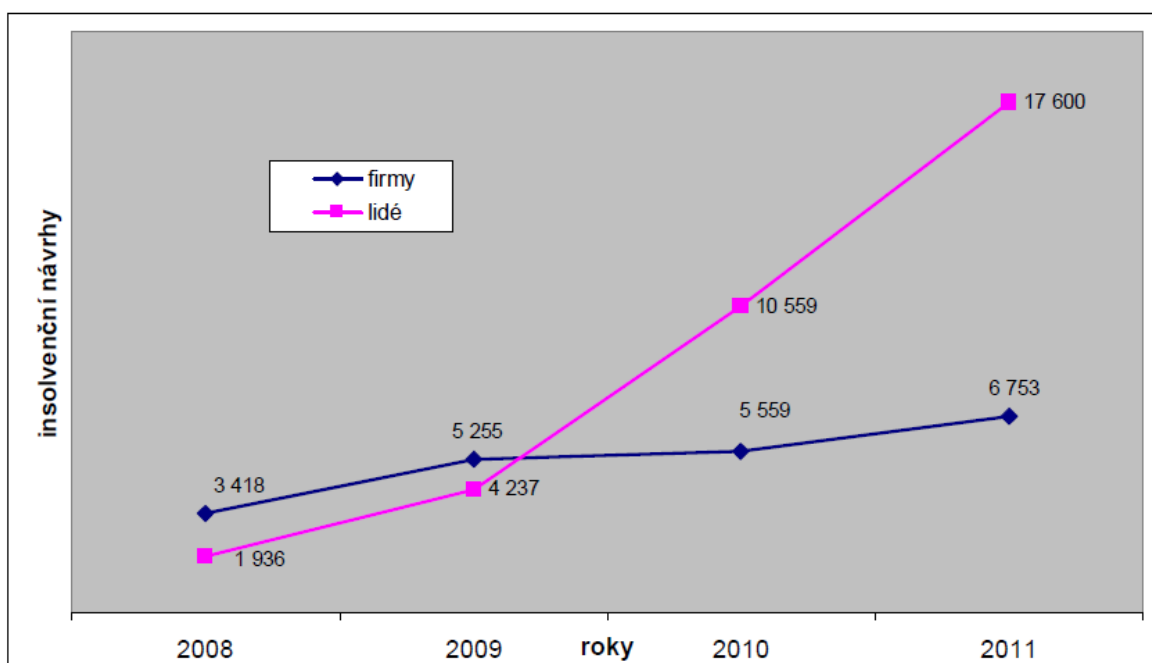
Běžný postup je, že exekutor po svém pověření provést exekuci začne prověřovat dlužníkův majetek, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena a vydá exekuční příkaz. Samozřejmě jde nejnázší cestou, tedy zablokuje dosažitelný majetek dlužníka (nejčastěji účty a nemovitosti) a nařídí zaměstnavateli dlužníka provádět srážky ze mzdy.

Dlužník opět může uhradit dluh exekutorovi na místě, čímž exekuce končí, případně věřiteli, který pak může navrhnout zastavení exekuce. V tomto případě ale nesmíme zapomenout na odměnu exekutora, která není nijak zanedbatelná, a náhradu jeho nákladů. Odměna je dle výše uvedené vyhlášky stanovena v procentech z vymožené částky, nejnížší odměna činí alespoň 3.000,- Kč a náhrada hotových výdajů činí v základní paušální částce 3.500,- Kč. S připočítaným DPH 20 % je tedy celková nejnížší platba exekutorovi za vymožení pohledávky 7.800,- Kč.

3 INSOLVENCE

Dne 1.1.2008 vešel v účinnost zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Tento zákon nahradil původní zákon č. 328/1991 Sb. o konkursu a vyrovnání. Upravuje řešení úpadku a hrozícího úpadku dlužníka soudním řízením (insolvenčním řízením) tak, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů k osobám dotčeným dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem v co nejvyšším, poměrném uspokojení věřitelů a dále oddlužení dlužníka. (§ 1 insolvenčního zákona)

Obrázek 1: Insolvenční návrhy v meziročním srovnání

(Creditreform, 2012)

Přehled formulářů pro podání v insolvenčním řízení i s pokyny pro jejich vyplnění a také vzorově vyplněné formuláře lze nalézt na webu Ministerstva spravedlnosti ČR.

3.1 Řešení úpadku

Základním způsobem řešení úpadku je konkurs, alternativními způsoby jsou reorganizace a oddlužení. Konkurs spočívá v poměrném uspokojení zjištěných pohledávek věřitelů z výnosu zpeněžení majetkové podstaty s tím, že neuspokojené pohledávky nebo jejich zbylé části nezanikají. (§ 244 insolvenčního zákona)

Jde tedy o víceméně spravedlivé vypořádání majetkových poměrů dlužníka, neboť na rozdíl od exekuce, kde se dostane na ty, co přišli dříve, tak u konkursu se přihlíží k pohledávkám všech věřitelů dlužníka. Zároveň si ale konkurs neklade za cíl sanovat dlužníka v jeho majetkové situaci, na rozdíl od reorganizace a oddlužení. (Kotoučová, 2010)

Předmětem našeho zájmu je právě institut oddlužení.

3.1.1 Oddlužení

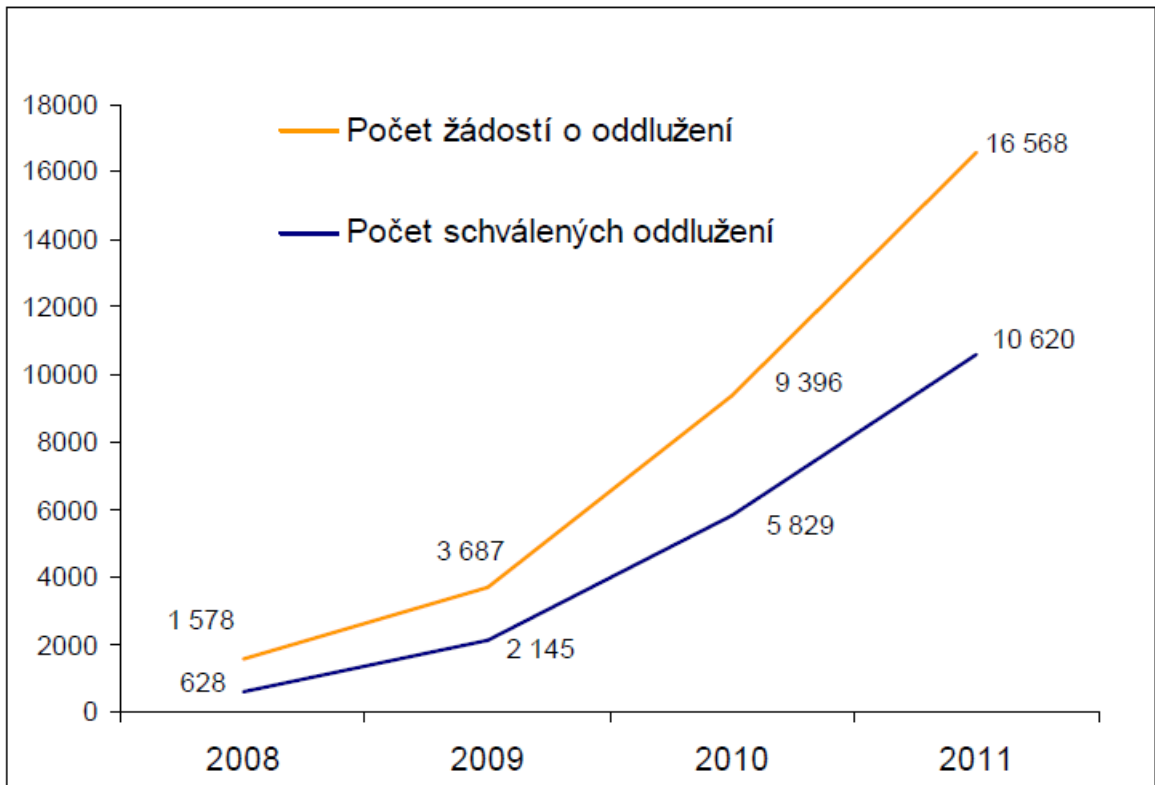
Oddlužením je řešen úpadek nepodnikající fyzické osoby, kdy není kladen hlavní důraz na maximální uspokojení věřitelů, ale na opětovné zapojení fyzické osoby do ekonomického života. Má se za to, že zapojení fyzické osoby do ekonomického života přinese státu a věřitelům více než její vyřazení z ekonomických aktivit. (Kotoučová, 2010)

Oddlužení je tedy určeno „pocitivým“ dlužníkům, kterým je umožněno trvale vyřešit své dřívější závazky, ovšem za předpokladu dodržení podmínek upravených § 395: pocitivost záměru oddlužení, dosažení uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů minimálně ve výši 30 % těchto pohledávek, ledaže věřitelé souhlasí s nižším plněním, nesmí jít o opětovně podaný návrh dlužníka na oddlužení, odpovědný přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení. Nepocitivým záměrem se myslí situace, kdy v posledních 5 letech probíhalo insolvenční řízení nebo jiné řízení řešící úpadek dlužníka, nebo byl dlužník podle výpisu z rejstříku trestů v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.

Pokud soud oddlužení povolí, následuje stanovení konkrétního způsobu uspokojování pohledávek, resp. jejich částí, a to buď jednorázovým vyrovnáním z výtěžku prodeje majetkové podstaty dlužníka, nebo postupně pravidelnými splátkami podle pětiletého splátkového kalendáře. Po řádném a včasém splnění schválené formy oddlužení insolvenční soud na návrh dlužníka vydá rozhodnutí, kterým dlužníka osvobodí od placení zbytku pohledávek, které dosud nebyly uspokojeny. (Kotoučová, 2010)

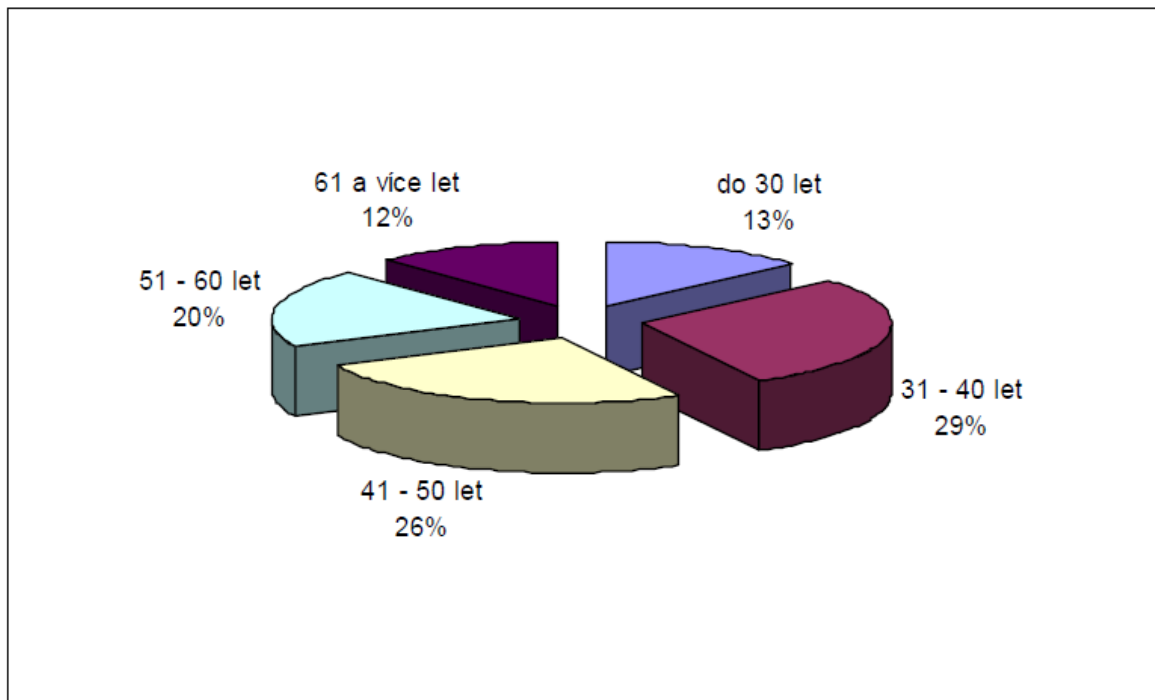
Pokud však soud oddlužení neschválí, rozhodne současně o způsobu řešení dlužníkovra úpadku konkursem. (§ 405 insolvenčního zákona)

Obrázek 2: Vývoj oddlužení v ČR

(Creditreform, 2012)

Obrázek 3: Věková struktura osob s povoleným oddlužením v r. 2011 v ČR

(Creditreform, 2012)

Z obrázku č. 2 vidíme, že tzv. osobní bankrot se stal mezi lidmi velmi „populární“. Mezi veřejností však panuje dosti zkreslený pohled na tento institut. Dlužník musí splnit spoustu podmínek, aby byl se svým návrhem úspěšný. Vidíme, že v loňském roce z 16.568 podaných návrhů pouze 10.620 bylo úspěšných a soud povolil oddlužení.

Hlavním lákadlem je odpuštění zbytku pohledávek. K tomu ale dojde pouze v případě, že dlužník splní všechny podmínky dané soudem, splatí aspoň 30 % svých dluhů a hlavně po úspěšném ukončení oddlužení musí sám soud požádat o toto odpuštění. Tím dojde k tzv. naturalizaci pohledávek, tedy že neuhrazené pohledávky sice nazanikají, ale stávají se nevymahatelnými.

Pokud ovšem soud zjistí, že dlužník nemá dostatečný majetek k prodeji nebo nemá zaměstnání s platem umožňujícím dostatečně vysoké měsíční splátky, soud oddlužení neschválí a prohlásí na dlužníka konkurs, při němž k naturalizaci pohledávek nedojde.

4 SOUČASNÝ LEGISLATIVNÍ VÝVOJ

Jak jsme již zmínili v úvodu naší práce, za zadlužováním lidí není jen jejich touha po hezčích a modernějších věcech, touha po spotřebě, ale i negativně nastavená legislativa, která umožnila vznik nabídky půjček s lichvářskými úroky, s rozhodčími doložkami, vznik inkasních společností, které skupují pohledávky a snaží se vydělat na zadlužených lidech co nejvíce.

Samozřejmě určité věci se již daly do pohybu a postupně dochází k odstraňování těch nejvíce do očí bijících negativních jevů.

4.1 Změny v rozhodčích doložkách

V letošním roce vyšla ve Sbírce zákonů novela zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (zákon č. 216/1994 Sb.), a to zákon č. 19/2012 Sb. Tato novela ustanovila, že rozhodčí smlouva pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv musí být sjednána samostatně, nikoliv již jen jako součást různých podmínek úvěrové smlouvy. Navíc musí být spotřebiteli s dostatečným předstihem před uzavřením rozhodčí doložky poskytnuto náležité vysvětlení, aby byl schopen posoudit, jaké důsledky pro něho mohou uzavřením rozhodčí doložky nastat. (§ 3 z. o rozhodčím řízení)

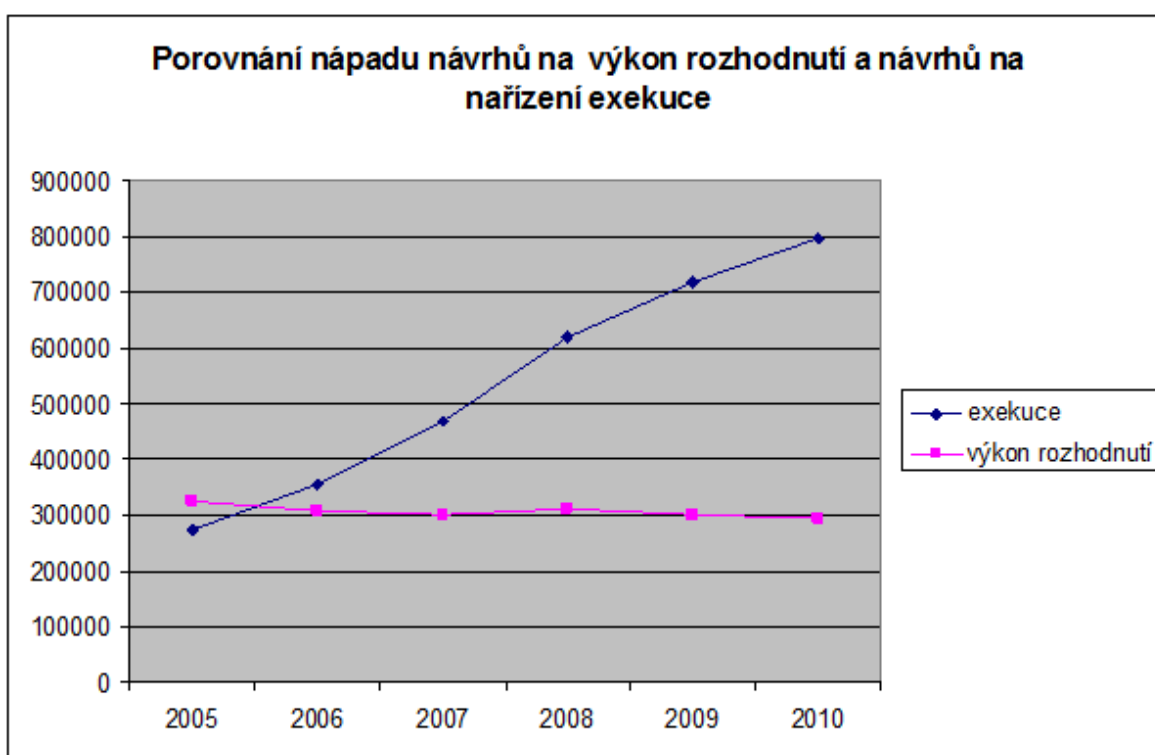
Neméně důležitá je změna ustanoveních upravujících osobu rozhodce. Nově musí být rozhodce určený rozhodčí doložkou pro řešení sporů ze spotřebitelských smluv jen osoba, která je zapsána v seznamu rozhodců vedeném Ministerstvem spravedlnosti ČR. Tento seznam ministerstvo zveřejní na svých internetových stránkách. V zákoně je nyní jasně stanoveno, kdo může být do tohoto seznamu zapsán. Kromě způsobilosti k právním úkonům a bezúhonnosti je nejdůležitější povinnost mít vysokoškolské vzdělání v oboru právo v magisterském studijním programu na vysoké škole v České republice nebo rovnocenné vzdělání v zahraničí. Dosud totiž tato podmínka nebyla a běžně se tak stávalo, že rozhodnutí o povinnosti uhradit pohledávku i s různými úroky a smluvními pokutami vydal rozhodce bez jakéhokoli právního vzdělání. Navíc často v přátelském nebo tomu podobném vztahu s poskytovatelem půjčky. Nyní je již stanoveno, že rozhodce je vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže je zde důvod pochybovat o jeho nepodjatosti vzhledem k jeho poměru k věci, k účastníkům nebo jejich zástupcům. (§ 8, § 35a, § 35b z. o rozhodčím řízení)

Pro laika je k seznámení s problematikou rozhodčích doložek a rozhodčího řízení vhodná publikace Ilony Schelleové (2002) Jak vymáhat dluhy právní cestou, v níž je toto alternativní řešení sporů široce rozebráno, a jsou zde i různé vzory souvisejících listin.

4.2 Změny v exekucích

Také v oblasti výkonů rozhodnutí a exekucí se chystají změny. V současné době zde máme tzv. dvoukolejnost výkonu rozhodnutí a exekuce, tedy provádění vymáhání pohledávek soudy i soudními exekutory.

Obrázek 4

(Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011)

Na obrázku č. 4 vidíme, že počet výkonů rozhodnutí nařizovaných soudem zůstává konstantní, ovšem počet exekucí prováděných soudními exekutory se stále zvyšuje. Zvyšuje se tak zatížení soudů, protože i exekuce jsou nařizovány soudy.

Vývoj výkonů rozhodnutí a exekucí na Okresním soudu ve Zlíně je zobrazen v tabulce 1.

Tabulka 1

Rok	Počet výkonů rozhodnutí	Počet exekucí	Součet výkonů rozhodnutí a exekucí
2005	4761	5870	10631
2006	4880	6199	11079
2007	3900	6426	10326
2008	3717	10918	14635
2009	4176	8787	12963
2010	3396	9655	13051
2011	2625	11258	13883

(Databáze Okresního soudu ve Zlíně)

Z výše uvedených důvodů byla vypracována novelizace současné právní úpravy, která by výrazně omezila dvoukolejnost výkonu rozhodnutí a exekuce. Navrhovaná úprava by měla přinést zrychlení a zefektivnění výkonu exekučních titulů, sjednocení postupu při výkonu většiny těchto titulů a také úspory výdajů ze státního rozpočtu vynakládaných dosud na soudní výkon rozhodnutí. Plánuje se, že uvolněné personální kapacity bude možno použít pro výkon soudnictví v jiných oblastech a zrychlit tak chod justice v nalézacím řízení.

Pro tuto změnu hraje fakt, že soudní exekutor na rozdíl od soudu disponuje pravomocemi, které mu umožňují flexibilnější postup. Např. po zjištění majetkové situace dlužníka se exekutor sám rozhodne, který způsob exekuce bude v dané situaci nejlepší, nejefektivnější, kdežto soud se musí řídit návrhem oprávněného, jakým způsobem se domoci na dlužníku úhrady pohledávky. Otázkou je, proč tato pravomoc nebyla již dříve dána i soudům...

Předkladatelé této novelizace jsou přesvědčeni, že po deseti letech provádění exekucí je postup soudních exekutorů již natolik stabilizován, že je možno přistoupit k omezení dvoukolejnosti. Je poukazováno na Slovensko, kde byla dvoukolejnost zrušena v roce 2005. (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011)

Představa tedy je taková, že soud již nebude pověřovat soudního exekutora provedením exekuce, ale exekutor poté, co mu od věřitele přijde návrh na provedení exekuce, provede zápis o zahájení exekučního řízení a další údaje do nově zřízeného rejstříku zahájeným exekucí. Došlo by tedy k „odbřemenění“ soudů, neboť soudy by nadále v exekučních věcech rozhodovaly již jen o návrzích na zastavení nebo odklad exekuce, o nichž by

nerozhodl soudní exekutor, nebo o opravných prostředcích proti rozhodnutím soudních exekutorů v exekučním řízení.

Soud by nařizoval a prováděl výkon rozhodnutí již jen v případech rozhodnutí o výchově nezletilých dětí, ve věcech výživného nebo příspěvku na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce, je-li podán návrh na vyklizení bytu nebo místnosti se zajištěním bytové náhrady, o vykázaní ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným, rozhodnutí orgánů Evropských společenství a půjde-li o cizí rozhodnutí. (Ministerstvo spravedlnosti, 2011)

Ačkoli se počítalo s účinností novely již od 1.7.2012, nejspíše z důvodu současného celospolečenského odporu k soudním exekutorům se tento návrh již delší dobu nachází v Poslanecké sněmovně, aniž by byl schválen. Navíc i jeho konečná podoba není stále zcela jasná, neboť mezi politickými stranami panují rozdílné názory na její osud a není vůbec jisté, zda a kdy bude schválen.

Současné nové vedení Exekutorské komory ČR se poměrně snaží o změnu negativního pohledu veřejnosti na soudní exekutory. Mají být zavedeny on-line poradny, vydány brožury formulářů jednotlivých podání pro povinné i oprávněné. Exekutorská komora ČR plánuje i přednášky na školách v rámci zvyšování finanční gramotnosti. (Novinky, 2012)

4.3 Změny v přechodu dluhů při dědění

Také nový občanský zákoník notně zamíchá se současnou situací. Např. na pro někoho vzdáleném poli dědického řízení dojde k velkým změnám v oblasti přechodu dluhů při dědickém řízení. Dědění někdy za život potká každého z nás, ne všichni si však uvědomujeme, že s převzetím majetku souvisí i zodpovědnost za případné dluhy zemřelého. Velmi riziková je situace, kdy pozůstalí nemají tušení o zadluženosti svého právě zemřelého příbuzného.

Problematika dědění z hlediska hmotného práva je upravena v občanském zákoníku č. 40/1964 Sb. v části sedmé, hlavě první, od § 460 po § 470. Konkrétně přechodu dluhů jsou věnovány pouze tři paragrafy. Podle těchto ustanovení dědic vstupuje do všech práv a povinností zemřelého dnem jeho smrti, pokud jeho smrtí nezanikají nebo pokud nepřecházejí na jiné subjekty jinak než cestou dědění. K přechodu práv a povinností zemřelého však ve skutečnosti dojde, až když dědic v dědickém řízení u notáře dědictví neodmítne a skutečně nějaký majetek nabude. Na rozdíl od dřívějších právních úprav

dědici za dluhy neodpovídají společně a nerozdílně, ale každý odpovídá jen v rozsahu ceny svého dědického podílu, kterého se mu skutečně dostalo na základě usnesení notáře jako soudního komisaře o potvrzení nabytí dědictví nebo schválení dědické dohody o vypořádání dědictví.

Postavení věřitelů v dědickém řízení není současným občanským zákoníkem a občanským soudním řádem příliš chráněno. Při soupisu aktiv a pasiv dědictví a při určování obvyklé ceny se vychází především z údajů dědiců, kteří jsou v této fázi jedinými účastníky řízení. Věřitel účastníkem řízení není (existují jen tři výjimky), může pouze přihlásit svou pohledávku, pokud ovšem se včas dozví o smrti dlužníka. Pokud není pohledávka nijak zajištěna, např. zástavním právem, mohou dědicové pohledávku neuznat a ta pak nebude zařazena do pasiv dědictví. V tomto případě se však věřitelé mohou domáhat svého práva žalobou a dokazovat, že stav a výše aktiv a pasiv je vyšší, než bylo v závěrečném usnesení uvedeno.

V praxi téměř nevyužívanou možností je dohoda dědiců s věřiteli, že dědictví se přenechá věřitelům k úhradě dluhů. Další možnost – tzv. konvokace věřitelů, kdy soud (respektive notář) na žádost dědiců vydá vyhlášku vyzývající věřitele k oznámení jejich pohledávek (dědici pak za neohlášené pohledávky již neodpovídají), je taktéž málo využívaný přitom elegantní způsob, jak chránit svůj majetek. K uveřejnění této výzvy totiž dochází pouze vyvěšením na úřední desce soudu (v budově a na internetu) a je velká pravděpodobnost, že jen malá část věřitelů se s touto výzvou seznámí a budou na ni reagovat.

Nová právní úprava zavádí povinnost k úhradě dluhů v plném rozsahu a posiluje tak pozici věřitelů. Dědic tak bude muset uhradit zůstavitelovy dluhy i nad rozsah nabytého dědictví, tedy i ze svého výlučného majetku. Když si uvědomíme, že si nikdy nemůžeme být jisti, že známe veškeré dluhy zemřelého, musíme dojít k závěru, že bude výhodnější dědictví odmítnout, než čekat, kdy se za dveřmi objeví nový věřitel. Zákon proto poskytuje dědicům ochranu spočívající v možnosti ohraničení rozsahu povinnosti k úhradě dluhu zemřelého, a to tak, že dědic požádá o vyhotovení soupisu pozůstalosti (zpravidla notářem), v jednoduchých případech postačí společné prohlášení dědiců o majetku. Pak bude povinen k úhradě zůstavitelových dluhů jen do nabytého dědictví. Pokud ovšem vědomě některé předměty do soupisu neuvede a věřiteli se podaří prokázat jejich existenci, přestane pro dědice ochrana platit a bude povinen uhradit dluhy zemřelého v plné výši. (Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2011)

5 POMOC V OBČANSKÝCH A DLUHOVÝCH PORADNÁCH

Každý člověk je jiný a jinak je tedy schopen snášet stres a zhoršení svého životního standardu. To, co pro někoho představuje náročnou životní situaci, kterou je schopen úspěšně sám vyřešit a překonat, pro jiného znamená beznadějnou krizi, z níž nevidí žádná východiska. Kraus (2008) tyto krizové situace rozlišuje na traumatické, tj. nepředvídatelné a velmi bolestivé (ztráta blízké osoby, úraz, vážné onemocnění, živelná pohroma apod.) a na situace vznikající jako důsledek životních změn, které objektivně přicházejí (stěhování, ztráta zaměstnání, klimakterium, odchod do důchodu atd.). Do uvedené druhé skupiny lze zařadit právě i pád do dluhové pastí. Lidem v této situaci mohou pomoci pracovníci občanských a dluhových poraden.

Pracovník poradny pomůže klientovi se zaktivizovat (často jsou totiž tito lidé v určité letargii, v pocitu zoufalství, že už nemohou nic změnit, že jejich život již nemá budoucnost), nabídne mu možnosti, jak lze situaci řešit, na koho dál se obrátit.

5.1 Občanské poradny

Občanské poradny poskytují nezávislé, odborné, nestranné a bezplatné sociálně odborné poradenství v 18 právních oblastech. Dále upozorňují příslušné státní a místní orgány na nedostatky v legislativě a na neřešené problémy občanů. V České republice je nyní pod Asociací občanských poraden sdruženo 40 občanských poraden, jejich detašovaných pracovišť a kontaktních míst celkem na 66 místech v republice. V roce 2011 řešily 74.195 dotazů. V 1. pololetí roku 2011 se 12.000 dotazů týkalo dluhových problémů. (Asociace občanských poraden, 2012)

5.2 Poradny pro dlužníky

Sama Exekutorská komora ČR vede bezplatné právní poradny týkající se provádění exekucí a výkonů rozhodnutí, a to v Praze, Brně a Plzni. Dále exekutorské úřady Olomouce, Prahy 10, Liberce a Karviné provozují své bezplatné poradny pro veřejnost. (Exekutorská komora ČR, 2012)

V nedávné době zprovoznila Exekutorská komora ČR na svých internetových stránkách kalkulačku, jejíž pomocí si každý může spočítat náklady spojené s exekučním řízením. (Exekutorská komora ČR, 2012)

Na webu Asociace občanských poraden je možné najít sekci Dluhové poradenství, v které zájemce zjistí, co dělat, když teprve uvažuje o půjčce, co dělat, když už zadlužený je a dál si půjčuje, jak řešit dluhy a kam zajít pro radu. (Asociace občanských poraden, 2012)

Na Zlínsku dluhové poradenství poskytuje např. organizace Dluhové poradenství Samaritán se sídlem v Otrokovicích nebo Občanská poradna Charity Zlín.

V červnu 2011 proběhl na Krajském úřadu ve Zlíně seminář k dluhové problematice pořádaný Asociací občanských poraden. Byly zde zveřejněny nejnovější poznatky, statistická a kazuistická data získaná v rámci projektu „Dluhové poradenství“. Bylo konstatováno, že za první čtvrtletí roku 2011 ve srovnání se stejným obdobím roku 2010 došlo opět k nárůstu dotazů občanů v občanských poradnách, a to o 48 %. V roce 2010 byl nárůst oproti roku 2009 dokonce o 68 %. Ve Zlínském kraji došlo v občanských poradnách k nárůstu dotazů o 19%. Z těchto čísel vyplývá, že problémy lidí s přílišným zadlužováním se prohlubují, postihují už i rodiny ze střední vrstvy. Mnohé domácnosti nejsou již schopny splácet své závazky a svou zoufalou situaci řeší dalšími půjčkami u různých nebankovních institucí, které však mají horší podmínky než klasické banky. (Asociace občanských poraden, 2012)

Rady a varování mohou ti, co se zajímají o problematiku zadlužování, nalézt v knize Lucie Vrbkové Už nikdy dlužníkem, která poprvé vyšla v roce 2002. Jde o emotivní vyprávění životního příběhu ženy, která jako první v České republice využila insolvenčního zákona a požádala o oddlužení. V knize je spousta odkazů na příslušné zákony a rad, jak postupovat ve finanční tísní. Poměrně čtivým způsobem se laik také dozví, jak probíhá insolvenční řízení. Velmi silně zní závěr knihy, který byl použit jako motto této práce: „Nezapomeňte: Vy, co nemáte finanční trable – važte si toho a nedovolte, aby vás touha po čemkoli dovedla do slepé uličky, a prosím neohrnujte nos nad těmi, co to s penězi nezvládají tak dobře jako vy. Vy, co si půjčujete – půjčujte si s rozmyslem, když vyjdou mráčky na finančním nebi, tak o tom mluvte, a když už je zamračeno, neřešte jednu půjčku druhou – to je cesta do záhuby. Vy, co už jste v tom až po uši – nadechněte se a začněte znovu, vždycky máte možnost – přeji vám hodně sil a držím palce!“

6 FINANČNÍ GRAMOTNOST

Z nejrůznějších výzkumů vyplývá, kolik zejména mladých lidí nerozumí základním finančním operacím. Finanční gramotnost značně souvisí s matematickou zručností a např. bankovní analytik Aleš Michl tvrdí, že studium matematiky je důležitější než celé vysokoškolské studium. (Čermák, 2011)

Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní nebo rodinný rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace. (Metodický portál RVP, 2012)

Finanční gramotnost jako správa osobních či rodinných financí zahrnuje tři složky: gramotnost peněžní, cenovou a rozpočtovou. **Peněžní gramotnost** představují kompetence nezbytné pro správu hotovostních a bezhotovostních peněz a transakcí s nimi a dále správu nástrojů k tomu určených, např. běžný účet, platební nástroje apod. **Cenovou gramotnost** představují kompetence nezbytné pro porozumění cenovým mechanismům a inflaci. **Rozpočtovou gramotnost** pak představují kompetence nezbytné pro správu osobního nebo rodinného rozpočtu, např. schopnost vést rozpočet, stanovovat finanční cíle, a zahrnuje i schopnost zvládat různé životní situace z finančního hlediska. (Metodický portál RVP, 2012)

V rámci projektu „Vzdělávání odborníků v oblasti finanční gramotnosti k podpoře aktivizace územní veřejné správy při tvorbě a hodnocení regionálních a místních akčních plánů boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení“ byl vytvořen Metodický postup: Systém vzdělávání finanční gramotnosti pro znevýhodněné občany (návrh přípravy školitelů). Poskytovatelem dotace na projekt je Ministerstvo práce a sociálních věcí v rámci Dotačního programu EY 2010 – programu na podporu projektů v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Cílem je neformálním přístupem implementovat základní znalosti a dovednosti o finančním předlužování do povědomí znevýhodněných občanů. Proškolení zaměstnanci státní i nestátní správy by v následných kurzech seznamovali účastníky s jednoduchými metodami vytváření a řízení osobních a rodinných rozpočtů, s řešením nejčastějších situací, předcházení stavů insolvence a metodami jejich řešení. (Finanční gramotnost, 2012)

Také Asociace občanských poraden se snaží o osvětu a pořádá přednášky na téma Dluhy od „A do Z“ v rámci projektu „Finanční gramotnosti proti dluhové pastí“, na nichž jsou posluchačům podány informace ohledně hospodaření domácnosti, výběru věřitele, podpisu smlouvy, platební neschopnosti, nuceného vymáhání pohledávky, exekuce až osobního bankrotu. (Asociace občanských poraden, 2011)

Od 9.1.2012 do 15.5.2012 probíhá 3. ročník celostátní soutěže Finanční gramotnost 2011/2012 pro základní a střední školy v teoretických i praktických znalostech v oblasti finanční gramotnosti, kterou vyhlásilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Ve 2. ročníku této soutěže pro školní rok 2010/2011 soutěžilo 40.248 žáků a potvrdil se tak velký zájem žáků a pedagogů o tuto problematiku. Soutěž také umožnila velmi přesně změřit meziroční změny v úrovni znalostí finanční gramotnosti. (Soutěž finanční gramotnost, 2012)

Autoři publikace Finanční gramotnost – úlohy a metodika sestavili soubor úloh vhodných pro využití ve školní výuce na středních školách, ale poučení v ní může nalézt kdokoli. Nalezneme zde kratší úlohy na procvičení látky, výpočty, úlohy na pochopení a aplikaci poznatků, dále souvislé úlohy s pracovními listy určené k hlubšímu pochopení problematiky a k praktické aplikaci v oblasti placení, nakládání s volnými prostředky, získání chybějících prostředků, jak se zajistit proti rizikům. (Klínský, Chromá, 2009)

Vidíme, že nebezpečí růstu zadlužování domácností je již delší dobu v povědomí mnoha institucí, které na tuto situaci reagují snahou o prevenci, a to zvýšením informovanosti občanů o negativních důsledcích zadlužování a tak i zvýšením jejich finanční gramotnosti.

Ostatně v květnu 2010 Ministerstvo financí ČR publikovalo Národní strategii finančního vzdělávání, jejíž cílem je vytvořit systém finančního vzdělávání pro zvyšování úrovně finanční gramotnosti v ČR. V této strategii jsou stanoveny dva pilíře finančního vzdělávání: 1. Finanční vzdělávání žáků na základních a středních školách a 2. Finanční vzdělávání občanů v dalším vzdělávání. (Ministerstvo financí ČR, 2010)

6.1 Špatné a dobré dluhy

Američan Garrett Sutton (2010) ve své knize Jak se zbavit dluhů apeluje na čtenáře, že nejdůležitější je finanční vzdělání a dostatečná finanční kontrola sama sebe neboli rozpočtová zodpovědnost. Půjčovat si můžeme, ale musíme rozlišovat špatné a dobré dluhy. „Díky dobrým dluhům bohatneš, kdežto kvůli špatným dluhům chudneš.“ (Sutton,

2010, s. 10). Autor zdůrazňuje, že je důležité být finančně zodpovědný a používat moc úvěru a dluhu inteligentně a dává nám tři rady: „1. Jednodušeji si obstaráte špatné dluhy než dobré. 2. Kvůli špatným dluhům se budete hůře dostávat k těm dobrým. 3. Dlužníci mohou zbohatnout rychleji než střadatelé.“ (Sutton, 2010, s. 10). Vysvětluje je zkušenostmi, že získat půjčku na koupi auta nebo novou kreditní kartu je mnohem snadnější, než když žádáte banku o poskytnutí investiční půjčky na např. rozjezd podnikání či koupi nájemního domu. Množstvím špatných dluhů si zhoršíme přístup k dobrým dluhům a tím pádem i k většímu bohatství, ke kterému se dobrými dluhy můžeme dostat.

O vysvětlení špatných a dobrých dluhů se nedávno pokusil článek v internetových Novinkách. Dobrý dluh je ten, kterého není třeba se bát a poznáme jej dle úroků a vyšší obtížnosti získání. Půjčku bychom měli porovnávat s reálným zhodnocením dobře investovaných peněz, kdy výnosnost běžného investičního portfolia se pohybuje od 3 % p.a. do 8 % p.a. při nízké inflaci. Pokud si tedy půjčíme za vyšší úrok, je již půjčka nevýhodná. Takovéto špatné dluhy reprezentují klasické spotřebitelské úvěry, které bývají úročeny hodně přes 8 % , často i přes 20 % p.a. Naopak příkladem dobrého dluhu je úvěr financující bydlení, který lze rozložit v dlouhém časovém horizontu, tím se sníží jeho splátky a lépe zapadne do našeho rozpočtu. Limit úrokové sazby u dobrého úvěru autor uvádí ve výši do 7 % p.a. (Novinky, 2012)

Podle Klínského a Chromé (2009) se špatný úvěr vyznačuje tím, že jej nezbytně nepotřebujeme nebo je na majetek, který rychle stárne (např. úvěr na dovolenou, dárky na splátky); nezvážili jsme důkladně, zda jej dokážeme splatit i v případě, že se zhorší naše současná finanční situace (snížení platu, ztráta zaměstnání); má horší úrokové podmínky než většina podobných úvěrů; bereme si jej na splacení jiného úvěru a tento úvěr nemá lepší podmínky než původní.

Rozhodně je tedy důležité myslet na to, že mohou nastat v našem životě zásadní změny, které mohou ovlivnit naši schopnost úvěry splácet. Proto je dobré si ponechávat určitou rezervu, abychom mohli dluh aspoň částečně splácet i v době poklesu příjmu či dokonce jeho ztráty.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 ZÁKLADNÍ INFORMACE O VÝZKUMU

Ve výzkumu jsme se zaměřili jednak na oblast výkonů rozhodnutí a exekucí u Okresního soudu ve Zlíně a dále na zmapování finanční gramotnosti občanů v okrese Zlín.

7.1 Časový plán a harmonogram výzkumu

Výzkum probíhal od září 2011 do března 2012 a lze ho rozdělit do těchto fází:

1. Stanovení tématu a vymezení výzkumných problémů a z nich plynoucích cílů – září 2011.
2. Volba metodiky a výzkumných technik, zhotovení nástroje, zajištění technických opatření potřebných pro realizaci výzkumu – říjen 2011.
3. Realizace výzkumu, sběr dat – prosinec 2011 až leden 2012.
4. Kontrola, třídění dotazníků – únor 2012.
5. Zpracování, analýza dat, interpretace a závěry výzkumného šetření – březen 2012.

7.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit úroveň finanční gramotnosti obyvatel okresu Zlín, a to jednak formou dotazníku rozeslaného nebo rozdaného náhodným respondentům, dále prozkoumáním exekuční rejstříkové databáze Okresního soudu ve Zlíně. Hlavní cíl výzkumu byl rozvinut do vedlejších cílů.

Dílčí cíl 1: Zjistit schopnost respondentů myslet na „horší časy“.

Dílčí cíl 2: Zjistit u respondentů znalost rizik půjček.

Dílčí cíl 3: Zjistit souvislost počtu výkonů rozhodnutí a exekucí s věkem a pohlavím zkoumaných osob ze soudní databáze.

7.3 Výzkumný problém

Finanční gramotnost obyvatel okresu Zlín.

(Stav finanční gramotnosti obyvatel okresu Zlín z pohledu jejich schopnosti vytvářet si finanční rezervu, tendence brát si špatné úvěry, znalosti základního ukazatele výhodnosti nabízeného úvěru či půjčky. Dále vývoj výkonů rozhodnutí a exekucí u Okresního soudu ve Zlíně v letech 2010 a 2011 a prozkoumáním dlužníků, na něž byl nařízen výkon

rozhodnutí v roce 2010, zjistit, zda mít exekuci znamená mít ojedinělý dluh nebo již mít chronický problém s dluhy.)

7.4 Výzkumné otázky

Stanovené výzkumné otázky by se daly shrnout do několika oblastí.

Oblast 1: Schopnost respondentů myslet na „horší časy“ a stvořit si finanční rezervu na nenadálé výdaje. Výzkumné otázky pak jsou:

- 1) Je rozdíl mezi muži a ženami v jejich schopnosti měsíčně si odkládat určitou částku z výplaty či jiného příjmu?
- 2) Jaký je vztah mezi věkem a výší měsíčně odkládané částky?
- 3) Jaký je vliv vzdělání na výši měsíčně odkládané částky?

Oblast 2: Znalost rizik půjček. Výzkumné otázky:

- 4) Je rozdíl mezi muži a ženami v jejich tendenci brát si špatné úvěry?
- 5) Jaký je vliv věku nebo vzdělání na rozhodnutí nebo potřebu lidí vzít si úvěr na bydlení a naopak spotřebitelský tedy špatný úvěr?
- 6) Jaký je vztah pohlaví, vzdělání a věku na znalost rizik úvěrů?

Oblast 3: Počet výkonů rozhodnutí a exekucí v souvislosti s věkem a pohlavím zkoumaných osob. Výzkumné otázky:

- 7) Jaký je vztah mezi pohlavím a počtem výkonů rozhodnutí a exekucí na jednu osobu?
- 8) Existuje souvislost mezi věkem a počtem výkonů rozhodnutí a exekucí?

7.5 Hypotézy a definování proměnných

H1 Mezi muži a ženami je rozdíl ve výši částky, kterou jsou respondenti schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu.

H2 Existuje souvislost mezi věkem a výší částky, kterou jsou respondenti schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu?

H3 Stupeň dosaženého vzdělání má vliv na částku, kterou jsou respondenti schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu.

H4 Mezi muži a ženami je rozdíl v tendenci brát si spotřebitelské (tedy špatné) úvěry.

H5 Tendence brát si spotřebitelské (tedy špatné) úvěry závisí na dosaženém stupni vzdělání.

H6 Věk má vliv na rozhodnutí vzít si spotřebitelský (špatný) úvěr.

H7 Mezi muži a ženami existuje rozdíl v rozhodnutí mít úvěr na bydlení.

H8 Věk má vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

H9 Dosažený stupeň vzdělání má vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

H10 Dosažený stupeň vzdělání má vliv na znalost významu zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru.

H11 Mezi muži a ženami je rozdíl ve znalosti významu zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru.

H12 Existuje vztah mezi věkem a znalostí významu zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru.

H13 Mezi muži a ženami je rozdíl v počtu nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu.

H14 Existuje souvislost mezi věkem a počtem nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu.

Z výše uvedených hypotéz vzniknou tyto proměnné:

- nominální: pohlaví (muž, žena), tendence ke špatným úvěrům (má nebo nemá spotřebitelský úvěr), rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení (má nebo nemá úvěr na bydlení)
- ordinální: vzdělání (od základního vzdělání po vysokoškolské), schopnost správně vyhodnotit výhodnost nabízeného úvěru (nezná význam RPSN, myslí si, že zná, ale neumí vysvětlit, myslí si, že zná, ale vysvětlí špatně, zná a vysvětlí správně)
- metrické: věk, částky (množství peněz, které si měsíčně odloží), počet nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí

Výše měsíčně odložené částky – závisle proměnná; pohlaví – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda existuje vztah mezi pohlavím a výší měsíčně odložené částky z příjmu.

Výše měsíčně odložené částky – závisle proměnná; věk – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má věk vliv na výši měsíčně odkládané částky

Výše měsíčně odložené částky – závisle proměnná; vzdělání – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má stupeň dosaženého vzdělání vliv na výši měsíčně odkládané částky

Tendence brát si špatné úvěry – závisle proměnná; pohlaví – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda existuje statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami v tendenci brát si špatné úvěry.

Tendence brát si špatné úvěry – závisle proměnná; vzdělání – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má vzdělání vliv na tendenci brát si špatné úvěry.

Tendence brát si špatné úvěry – závisle proměnná; věk – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má věk vliv na tendenci brát si špatné úvěry.

Rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení – závisle proměnná; pohlaví – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda existuje vztah pohlavím a počtem lidí s úvěrem na bydlení.

Rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení – závisle proměnná; věk – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má věk vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

Rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení – závisle proměnná; vzdělání – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má dosažený stupeň vzdělání vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

Schopnost správně vyhodnotit výhodnost nabízeného úvěru – závisle proměnná; vzdělání – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má dosažený stupeň vzdělání vliv na schopnost správně vyhodnotit výhodnost nabízeného úvěru.

Schopnost správně vyhodnotit výhodnost nabízeného úvěru – závisle proměnná; pohlaví – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda mezi muži a ženami existuje rozdíl ve schopnosti správně vyhodnotit výhodnost nabízeného úvěru.

Schopnost správně vyhodnotit výhodnost nabízeného úvěru – závisle proměnná; věk – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda má věk vliv na schopnost správně vyhodnotit výhodnost nabízeného úvěru.

Počet nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí – závisle proměnná; pohlaví – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda existuje rozdíl mezi muži a ženami v počtu nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí.

Počet nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí – závisle proměnná; věk – nezávisle proměnná.

Operační definice – zda existuje souvislost mezi věkem a počtem nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu.

7.6 Výzkumný soubor

Základním souborem je běžná populace v České republice.

Výběrovým souborem jsou lidé spadající do okresu Zlín.

U analýzy soudních rejstříků jsme se rozhodli pro záměrný výběr, protože máme přístup do databáze a spisů Okresního soudu ve Zlíně. Dá se předpokládat, že vlastnosti našeho vzorku budou stejné jako vlastnosti celé skupiny, tedy že dlužníci v okrese Zlín se nebudou zásadně lišit od dlužníků ze zbytku republiky. Výzkumný vzorek sestával z 500 dlužníků, na něž byl nařízen výkon rozhodnutí v jednom ze čtyř exekučních senátů Okresního soudu ve Zlíně. Do jednotlivých senátů jsou případy dlužníků přiřazovány počítačovým programem a vybraných 500 dlužníků představuje zhruba jednu šestinu všech příchozích případů v konkrétním roce. Byla tak zajištěna dostatečná reprezentativnost vzorku.

Respondenti dotazníku byli opět z obvodu Okresního soudu ve Zlíně ovšem vybráni náhodně.

7.7 Volba výzkumných metod

Vzhledem k cílům výzkumu byla provedena analýza spisového materiálu a rejstříků Okresního soudu ve Zlíně a rozdan nebo rozeslán 150 respondentům dotazník zaměřený na zjištění jejich finanční gramotnosti. Vrátilo se vyplněných 135 dotazníků.

Konstrukce výzkumného nástroje – dotazníku

Dotazníky byly s vysvětlením jejich účelu rozdány nebo rozeslány respondentům. Dotazník obsahuje 26 otázek. Zajímaly nás jednak sociologické údaje o respondentech (pohlaví, věk, vzdělání, zaměstnání či jiná forma výděлку, bydliště), dále údaje o jejich schopnosti tvořit si finanční rezervu, zda využívají základní typy spořicí a pojišťovacích produktů bank a samozřejmě také půjčky a úvěry. Zde jsme rozlišovali mezi dobrými a špatnými úvěry, tedy úvěrem na bydlení a spotřebitelským úvěrem. Respondentů jsme se také dotazovali na jejich zkušenost s exekucemi a se soudními exekutory, prověřili jsme znalost základního znaku výhodnosti úvěru – roční procentní sazby nákladů. A v závěru jsme zjišťovali, co by respondenti provedli s darem ve výši 200.000,- Kč a zda jsou zodpovědní a vyzvedávají si doporučené zásilky, což hodně souvisí s další oblastí výzkumu a tou je exekuční agenda Okresního soudu ve Zlíně.

V dotazníku jsou použity otázky zejména uzavřené a polozavřené, dvě otevřené.

Tabulka 2

Typ otázky	Číslo položky
Uzavřená otázka	1, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26
Polozavřená otázka	8, 12, 14, 16, 24, 25
Otevřená otázka	2, 10

Položka č.:

1, 2, 3, 4, 5 – sociologická, údaje o pohlaví, věku, vzdělání, bydlišti a zaměstnání

6, 7, 8, 9, 10, 13 – zaměření na ukládání peněz, spoření, finanční rezervu

11, 12 – vlastnictví automobilu, způsob jeho nabytí

14 – vlastnictví nějakého druhu pojištění osoby nebo majetku

15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24 – zaměření na úvěry a splácení

22, 23 – setkání s exekucí a exekutorem

25 – názory, jak by respondenti naložili s finančním darem

26 – chování respondentů v situaci, kdy naleznou v poště oznámení o uložení zásilky

8 REALIZACE VÝZKUMU

V předchozí kapitole jsme se zabývali popisem přípravné fáze výzkumu, nyní si představíme samotný výzkum a jeho výsledky.

Sesbíraná data byla vyhodnocena pomocí programu Statistica Base 10. Pro ověření stanovených hypotéz byl použit t-test, koeficient korelace, analýza rozptylu a Pearsonův chí-kvadrát.

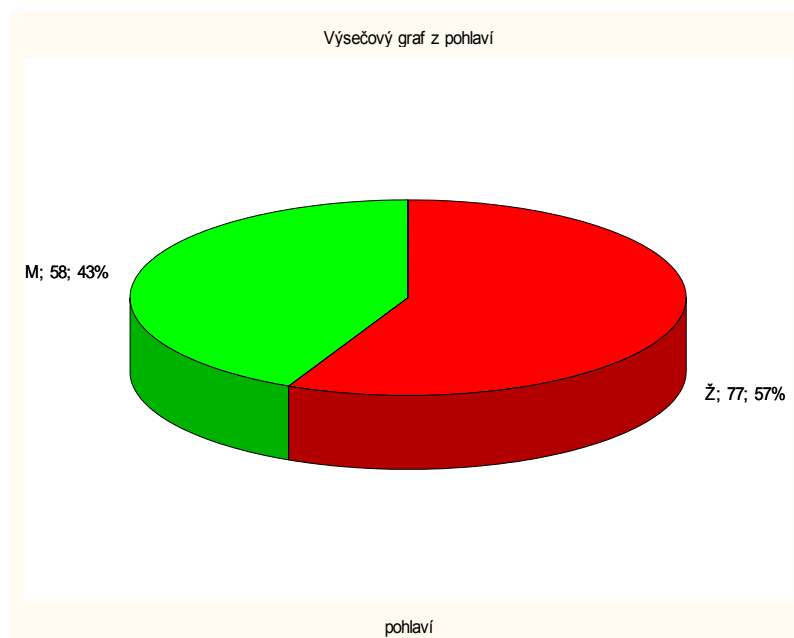
8.1 Analýza a interpretace dat z dotazníkového výzkumu

Výzkumný soubor sestával z náhodně vybraných respondentů z okresu Zlín. Tedy z měst i venkova.

8.1.1 Charakteristika respondentů

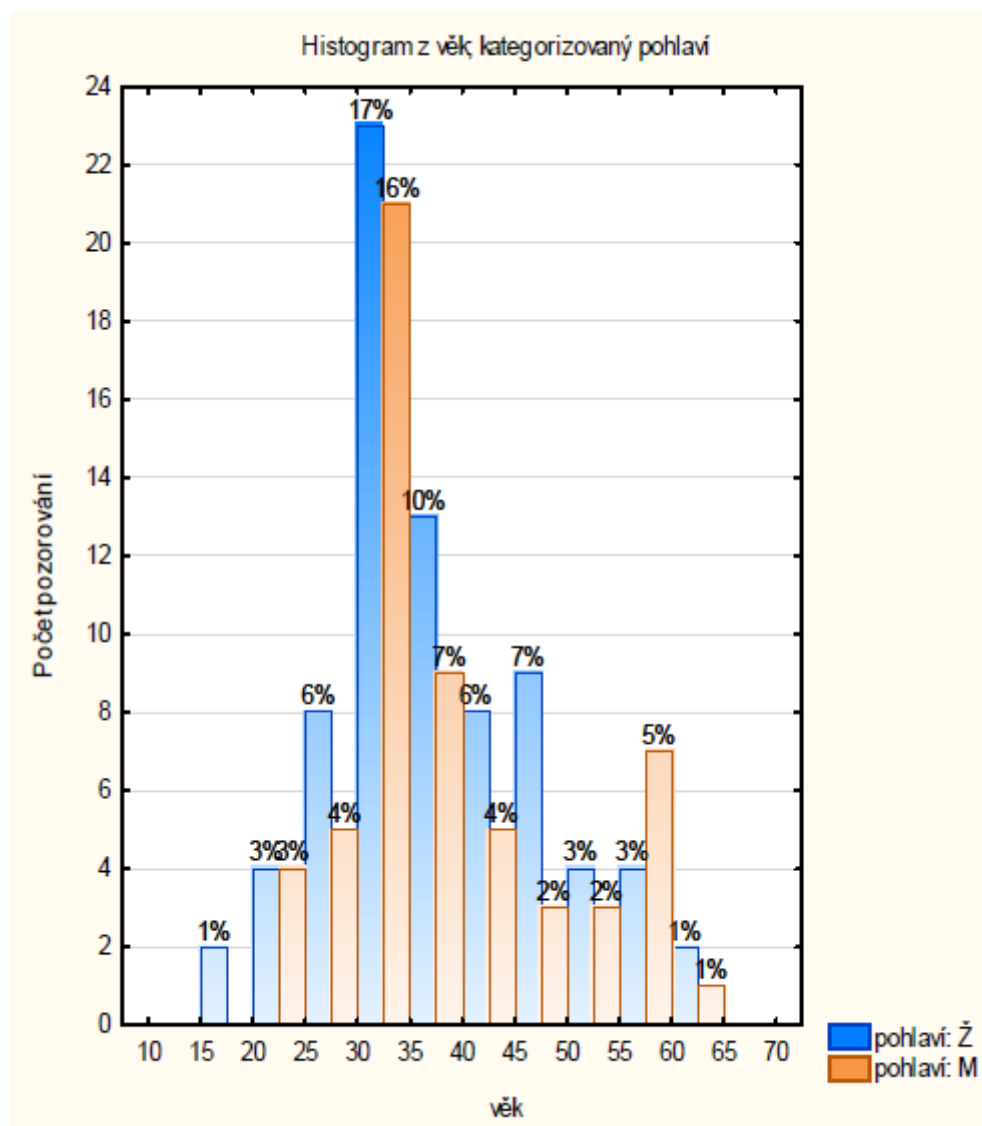
Dotazníků bylo různou formou – osobně, emailem a dále řetězovým předáváním dalším a dalším osobám – rozdáno 150 ks, vrátilo se vyplněných 135. Z níže uvedených graficky zpracovaných údajů zjistíme faktografickou charakteristiku výzkumného souboru.

Rozložení respondentů dle pohlaví:

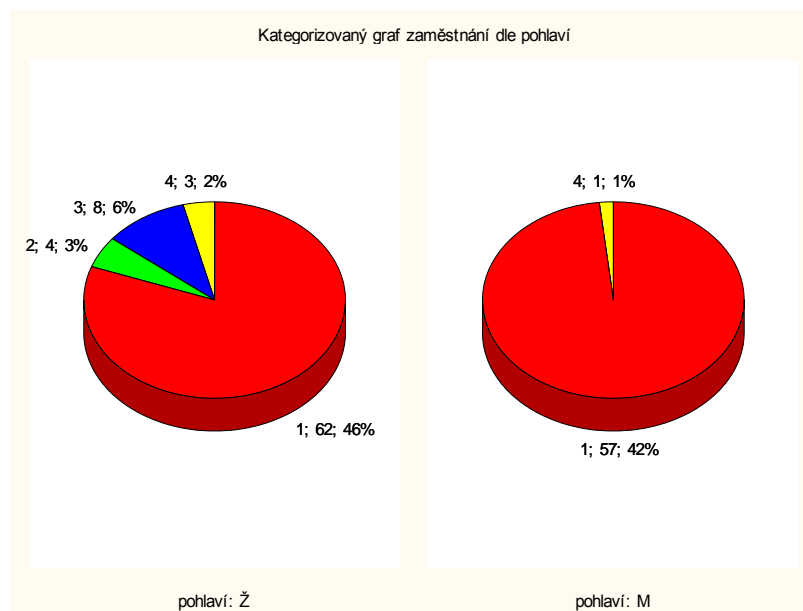
Z výšečového grafu rozložení respondentů dle pohlaví je patrné, že vyšší účast měly ženy (57 %) než muži (43 %).

Rozložení respondentů dle věku:

Z histogramu lze usoudit, že největší skupina žen byla ve věku 30 – 32 let (17 %), nejpočetnější skupina mužů byla ve věku 33 – 35 let (16 %). Celkově byl věkový rozsah od 18 let do 65 let.

Rozložení respondentů podle zdroje jejich příjmu:

červená = zaměstnanecký vztah (případně OSVČ)

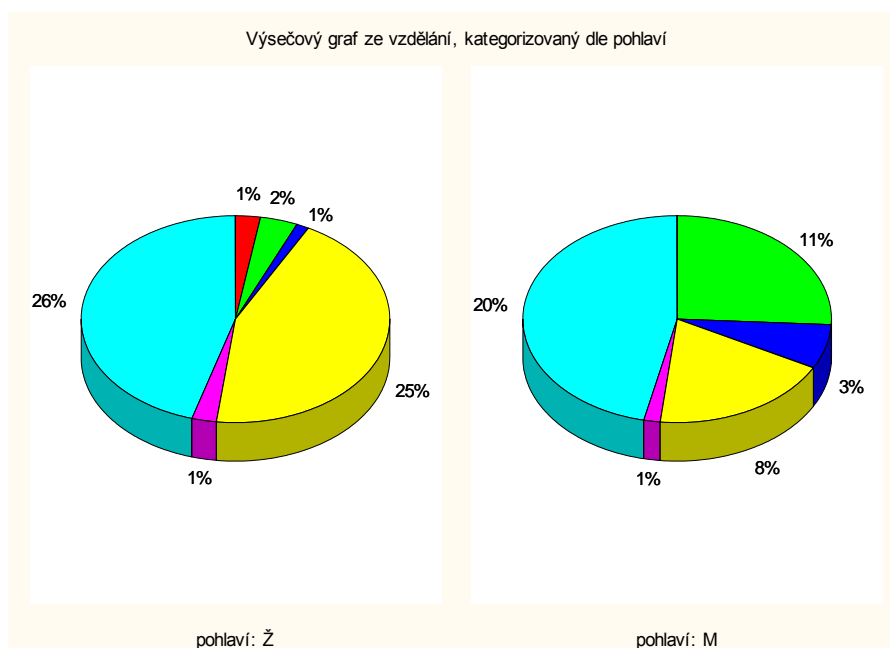
zelená = žádné zaměstnání

modrá = pobyt na mateřské nebo rodičovské dovolené

žlutá = pouze příležitostná práce nebo brigády

Z výšeových grafů vyplývá, že téměř všichni muži jsou zaměstnání (nebo pracují jako OSVČ), jen jeden má příjem pouze z příležitostné práce a brigád. U žen byly zastoupeny všechny čtyři varianty odpovědí, ale přesto většina má pravidelný měsíční příjem, jen 3 pracují brigádně a 4 nemají žádný příjem. Celkově má 94 % respondentů určitý pravidelný měsíční příjem.

Rozložení respondentů dle vzdělání:

Vzdělání dle barev: světle modrá = vysokoškolské

fialová = vyšší odborné

žlutá = střední s maturitou

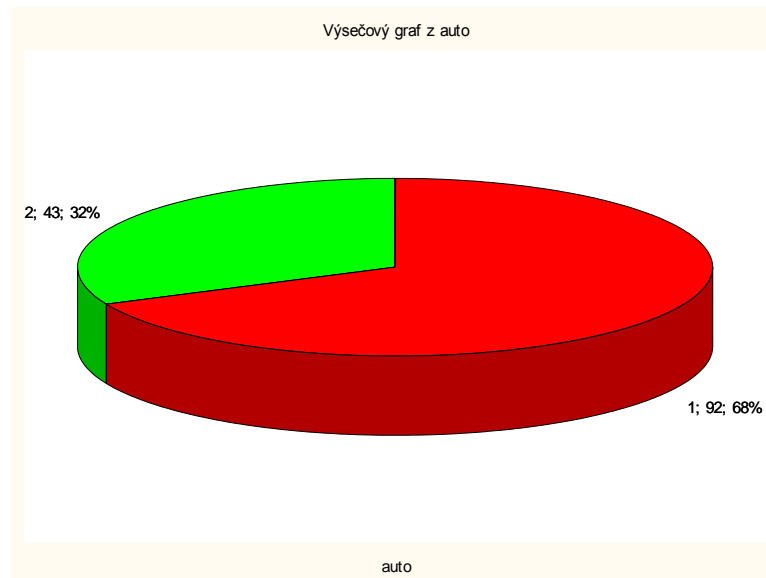
tmavě modrá = střední bez maturity

zelená = vyučení

červená = základní

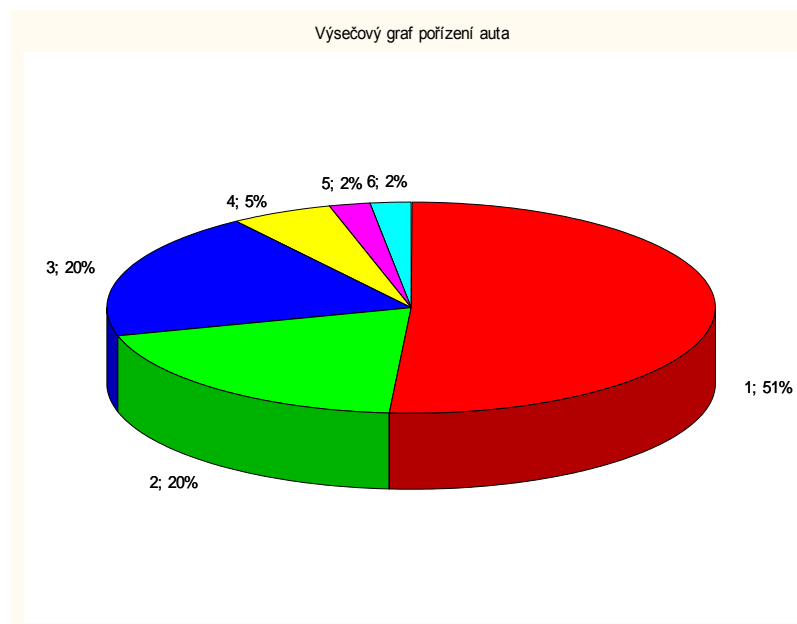
Z výšečových grafů je patrné největší zastoupení vysokoškolského vzdělání – celkem 46 %, pak středoškolského vzdělání s maturitou – celkem 33 %, vyučených bylo 13 %, se středoškolským bez maturity 4 %, s vyšším odborným vzděláním 2 % a 1 % respondentů mělo jen základní vzdělání.

V následujících grafech se zabýváme informacemi o respondentech z hlediska jejich schopnosti tvořit si finanční rezervu (která má dle ekonomických expertů být aspoň ve výši 6 měsíčních platů), zda jsou pojištěni, zda mají běžný účet, pokud mají auto, zda si na něj museli půjčit, zda znají někoho z rodiny nebo nejbližšího okolí, na něhož byla nařízena exekuce, zda se sami již setkali s exekutorem.

Rozložení respondentů dle vlastnictví auta:

červená = vlastníci auta

zelená = auto nemají

Rozložení respondentů dle způsobu pořízení auta:

1 červená = z vlastních úspor

2 zelená = na leasing

3 tm. modrá = na jiný typ úvěru

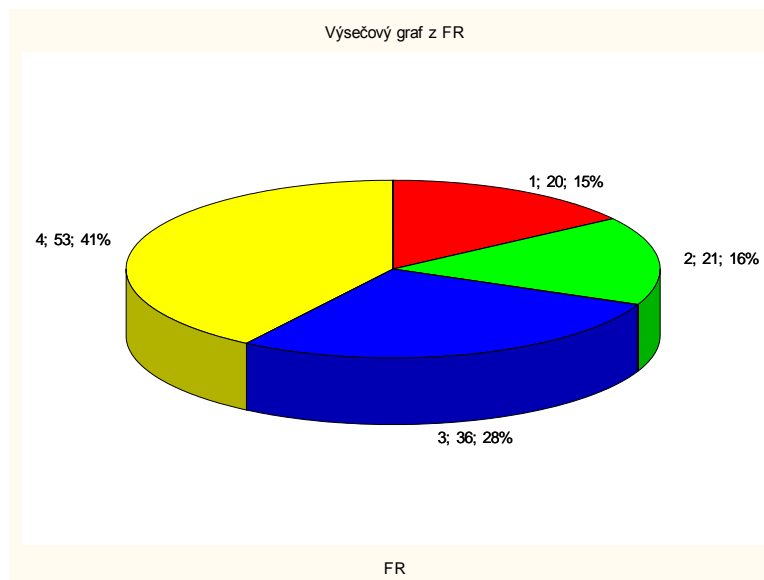
4 žlutá = darem

5 fialová = jinak

6 sv. modrá = částečně z úspor a na úvěr

Ze dvou výše uvedených výsečových grafů je patrné, že 68 % respondentů má auto a z nich 51 % pořízené z vlastních úspor. Čistě na nějaký typ úvěru si auto pořídilo 40 % respondentů s autem.

Rozložení respondentů dle výše jejich finanční rezervy:

červená = mají finanční rezervu ve výši 6 platů

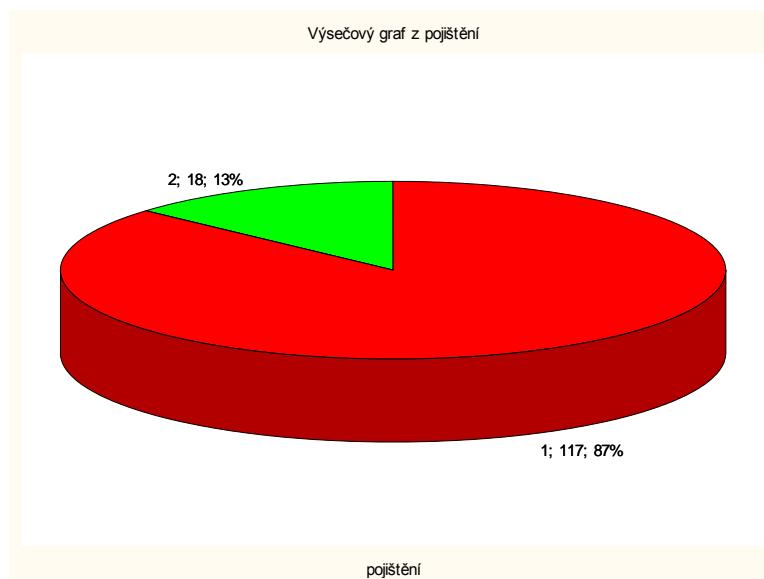
zelená = mají finanční rezervu vyšší než 6 platů

modrá = nemají žádnou finanční rezervu

žlutá = mají finanční rezervu zatím nižší než je jejich 6 platů

Z výsečového grafu vyplývá, že většina si tvoří finanční rezervu (28 % finanční rezervu nemá), ale jen 16 % ji má vyšší než je doporučených 6 měsíčních platů.

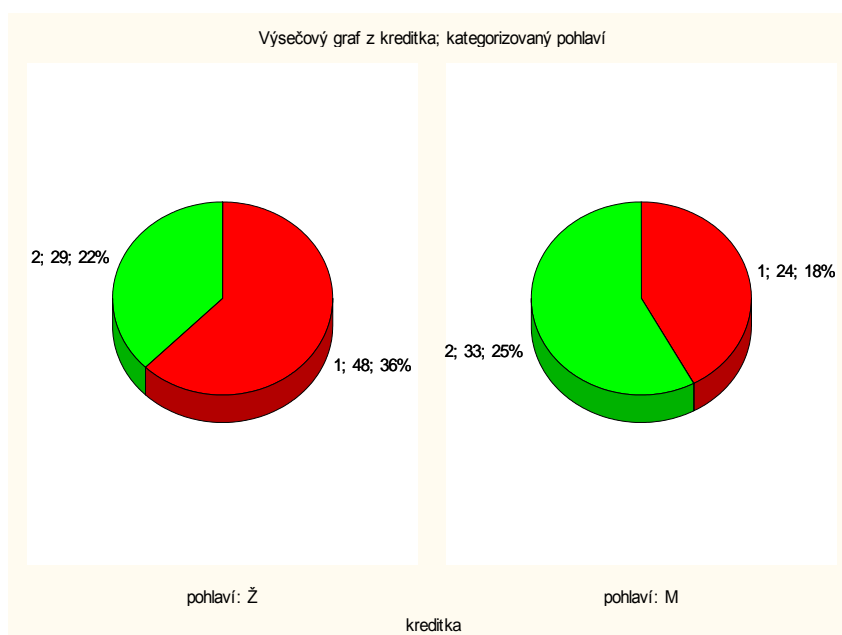

Rozložení respondentů dle údaje, zda mají nějaký druh pojištění:

červená = ano

zelená = ne

Z výšečového grafu je patrné, že většina (87 %) respondentů má uzavřeno pojištění buď majetku nebo své osoby.

Rozložení respondentů dle údaje, zda vlastní kreditní kartu:

červená = ano

zelená = ne

Z výšečového grafu je patrné, že kreditní karta je více oblíbená u žen, celkem ji vlastní 54% respondentů.

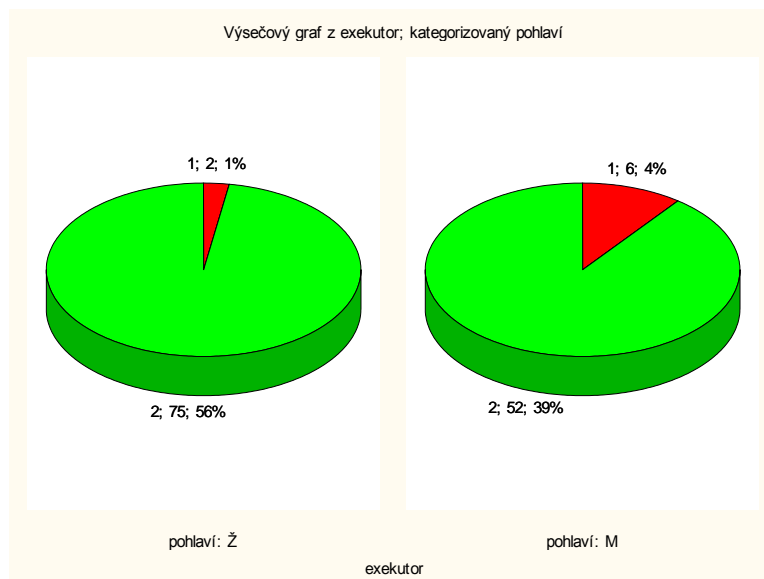
Rozložení respondentů dle údaje, zda mají v rodině nebo nejbližším okolí někoho, na něhož již byla někdy nařízena exekuce:

červená = odpověď ano

zelená = odpověď ne

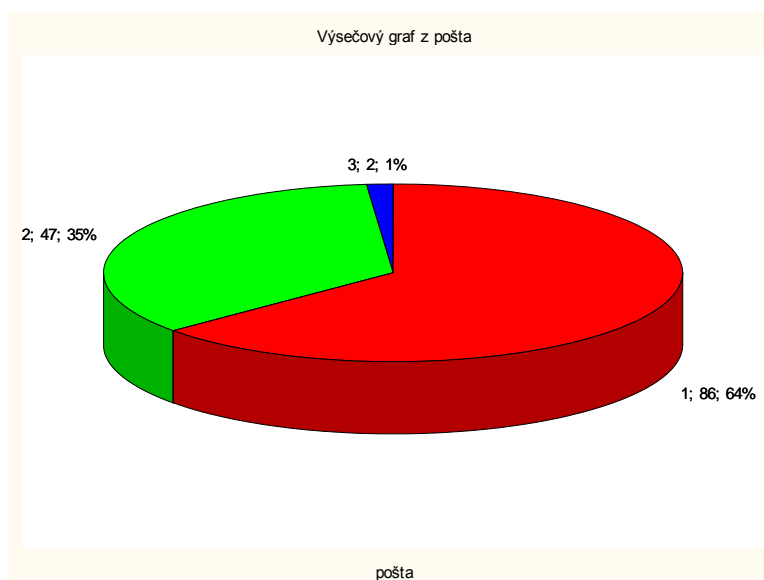
Výšečový graf ukazuje, že 38 % respondentů má v rodině nebo nejbližším okolí někoho, kdo již pocítil následky nařízení exekuce, což není zanedbatelné číslo.

Rozložení respondentů dle údaje, zda se již sami setkali s exekutorem:

červená = ano

zelená = ne

Z výšečového grafu je patrné, že jen 5 % respondentů přiznalo jistě nechtěné setkání s exekutorem a více jde o muže.

Rozložení respondentů dle údaje, zda si vyzvedávají poštou ohlášené zásilky:

červená = nejbližší možný den si jdu zásilku na poštu vyzvednout

zelená = někdy v průběhu úložní doby si zásilku vyzvednu

modrá = občas si zásilku vůbec nevyzvednu

Z výšečového grafu je patrné, že většina respondentů (99 %) je zodpovědná a doporučené zásilky si vyzvedává. Vyvarují se tak situaci, kdy jim věřitel doručuje výzvu k úhradě pohledávky (případně už soud rozhodnutí o povinnosti uhradit pohledávku) a oni se o tomto nedozvědí, protože by se o doporučené zásilky nezajímali, či se jim cíleně vyhýbali.

Shrnutí základních informací o respondentech:

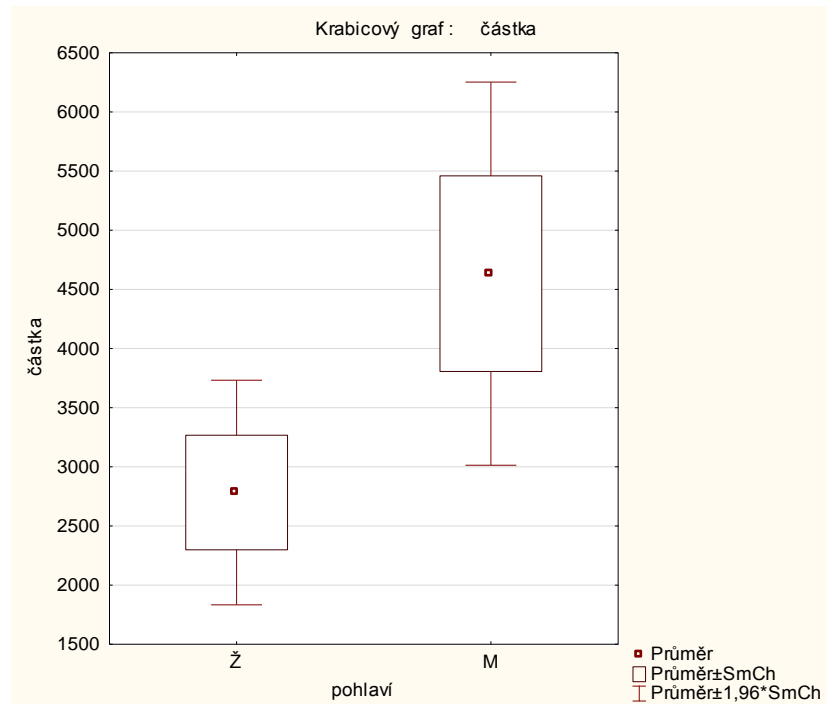
- vyšší účast žen – 57 %
- největší zastoupení respondentů je ve věku 30 – 35 let (33 %)
- 88% respondentů je zaměstnaných nebo pracují jako OSVČ
- nejvíce je zastoupeno vysokoškolské vzdělání – 46 %

8.1.2 Kvantitativní a kvalitativní analýza

Kvalitativní analýza v tomto dotazníkovém šetření znamená analýzu výsledků vymezených dílčích výzkumných problémů. V této části je předvedeno přijetí nebo nepřijetí dříve postavených hypotéz.

H1 Mezi muži a ženami je rozdíl ve výši částky, kterou jsou respondenti schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu.

Proměnná	t-testy; grupováno: pohlaví (Sesit1)								
	Skup. 1: Ž			Skup. 2: M					
	Průměr Ž	Průměr M	t	sv	p	Poč.plat Ž	Poč.plat. M	Sm.odch. Ž	Sm.odch. M
částka	2783,03	4633,45	-2,0265	98	0,04542	56	44	3623,09	5479,79

Komentář:

V položce č. 10 jsme zjišťovali výši částek, které jsou respondenti schopni měsíčně odložit ze své výplaty či jiného příjmu, odpovědělo 100 respondentů.

Interpretace:

Zjistili jsme, že průměry částek u mužů a žen se liší, vypočítaná hodnota signifikance p je nižší než 0,05 proto zamítáme nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že existuje statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami ve výši částky, kterou jsou schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu. Dále vidíme, že z našich respondentů muži odkládají vyšší částky než ženy, ovšem bez znalosti výše jejich příjmu nemůžeme tvrdit, že by muži spořili větší část svého příjmu než ženy.

H2 Existuje souvislost mezi věkem a výší částky, kterou jsou respondenti schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu?

Korelace (Sesit1)				
Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05$				
N=100 (Celé případy vynechány u ChD)				
Proměnná	Průměry	Sm.odch.	věk	částka
věk	38,64	10,33	1,00000	0,07238
částka	3597,22	4602,97	0,07238	1,00000

Komentář:

V položce č. 10 jsme zjišťovali výši částek, které jsou respondenti schopni měsíčně odložit ze své výplaty či jiného příjmu. Věk nám určila položka č. 2.

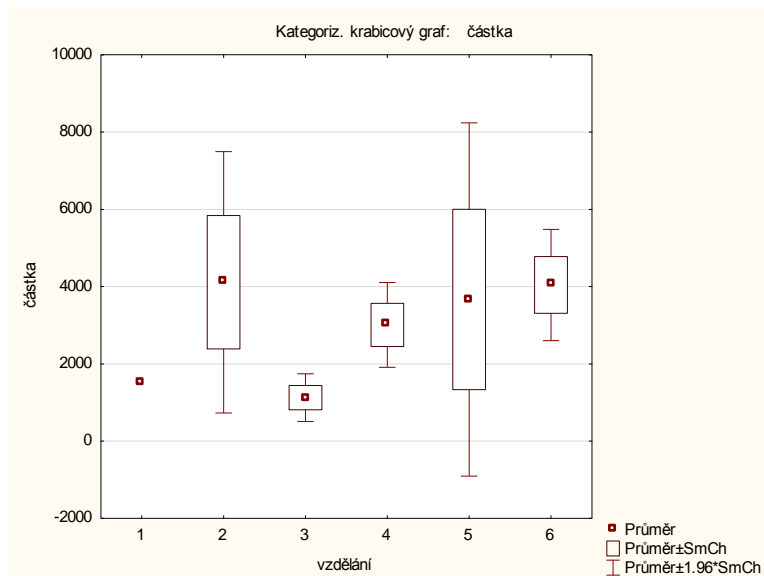
Interpretace:

Průměrně odkládaná částka našich respondentů s věkovým průměrem něco přes 38 let je 3.597,22 Kč. V tabulce vidíme, že mezi věkem a výší měsíčně odkládané částky nabývá koeficient korelace hodnoty větší než nula, existuje tedy malá, ale pozitivní souvislost mezi věkem a částkou. Dospíváme k závěru, že s vyšším věkem se zvyšuje také částka, kterou si respondenti měsíčně odkládají.

H3 Stupeň dosaženého vzdělání má vliv na částku, kterou jsou respondenti schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu.

Analýza rozptylu (Sesit1)								
Označ. efekty jsou význ. na hlad. p < ,05000								
Proměnná	SČ efekt	SV efekt	PČ efekt	SČ chyba	SV chyba	PČ chyba	F	p
částka	5211633	5	1042326	2,045437E+0	94	2175997	0,47901	0,79110

Rozkladová tabulka popisných statistik (Sesit1)			
Nejmenší N ze všech proměn.: 100			
vzdělání	částka průměr	částka N	částka Sm.odch.
1	1500,00	1	0,00
2	4113,63	11	5724,25
3	1125,00	4	629,15
4	3009,37	29	3011,08
5	3666,66	3	4041,45
6	4042,30	52	5295,29
Vš.skup.	3597,22	100	4602,97

vzdělání číslo 1 = základní, č. 2 = vyučení, č. 3 = střední bez maturity, č. 4 = střední s maturitou, č. 5 = vyšší odborné a č. 6 = vysokoškolské

Komentář:

V položce č. 10 jsme zjišťovali výši částek, které jsou respondenti schopni měsíčně odložit ze své výplaty či jiného příjmu. Položka č. 3 nám určila dosažený stupeň vzdělání respondentů.

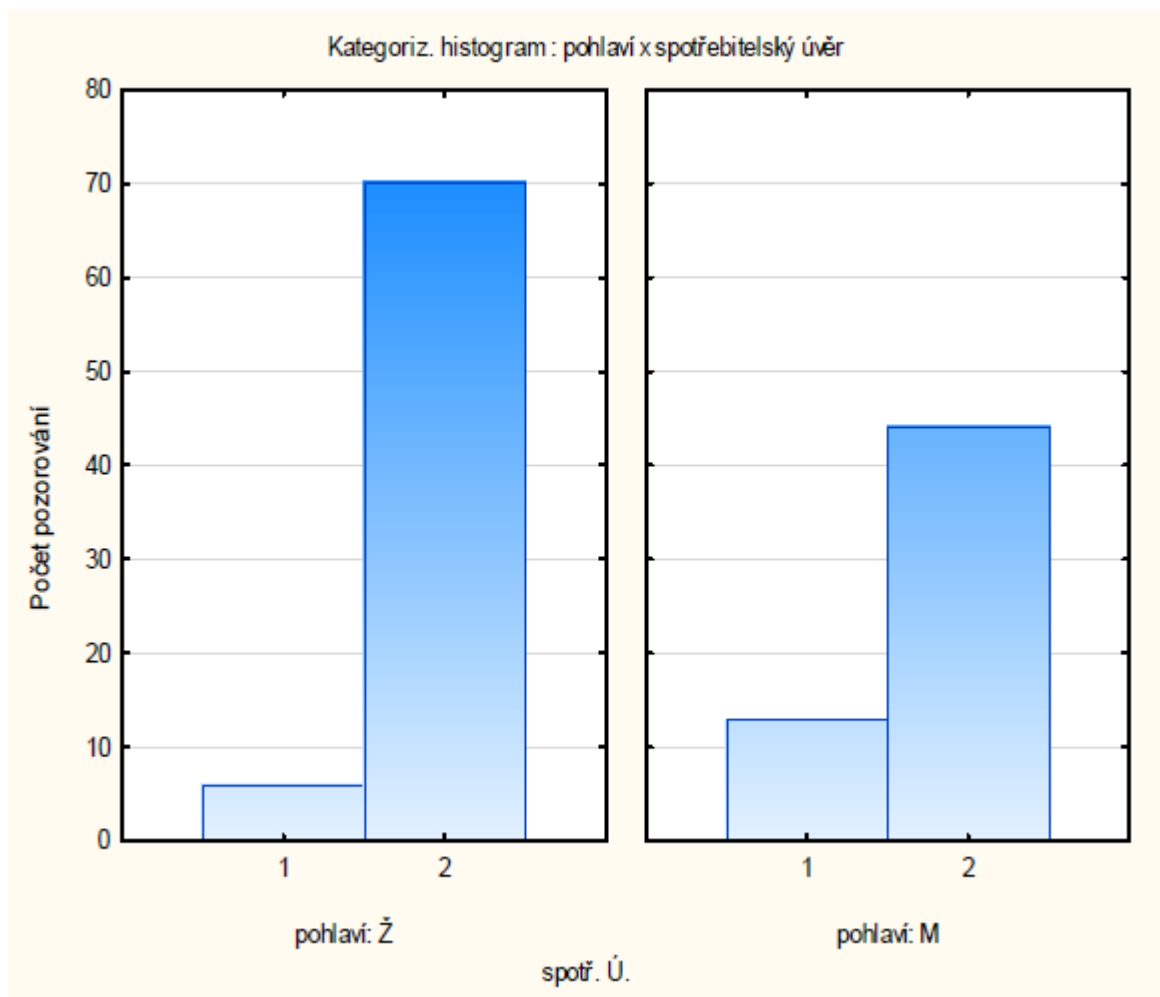
Interpretace:

Mezi odpovídajícími respondenty byly zastoupeny všechny stupně vzdělání, více než polovina (52) mělo vzdělání vysokoškolské. Analýza rozptylu určila signifikanci p větší než 0,05, proto nezamítáme nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že mezi výši částek u různých stupňů vzdělání nejsou statisticky významné rozdíly, tedy dosažený stupeň vzdělání nemá vliv na výši měsíčně odkládané částky. Z hodnot směrodatných odchylek lze vyčíst, že výše jednotlivých částek se hodně odchylují od jejich aritmetického průměru.

H4 Mezi muži a ženami existuje rozdíl v tendenci brát si spotřebitelské (tedy špatné) úvěry.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Sesit)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 5,91520, sv=1, p=,0150			
pohlaví	spotř. Ú. 1	spotř. Ú. 2	Řádk. součty
Ž	10,8571	65,1429	76,0000
M	8,1429	48,8571	57,0000
Vš.skup.	19,0000	114,0000	133,0000

Kontingenční tabulka (Sesit1)			
Četnost označených buněk > 10			
(Marginální součty nejsou označeny)			
pohlaví	spotř. Ú. 1	spotř. Ú. 2	Řádk. součty
Ž	6	70	76
M	13	44	57
Vš.skup.	19	114	133

sloupce s číslem 1 = respondenti se spotřebitelským úvěrem

sloupce s číslem 2 = respondenti bez spotřebitelského úvěru

Komentář:

V položce č. 17 bylo zjišťováno, zda respondenti mají spotřebitelský úvěr, odpovědělo 133 respondentů.

Interpretace:

Zjišťujeme, že jen 19 respondentů (14 %) ze 133 má spotřebitelský úvěr, větší zastoupení mají muži. Hodnota signifikance p je menší než 0,05, proto zamítáme nulovou hypotézu a

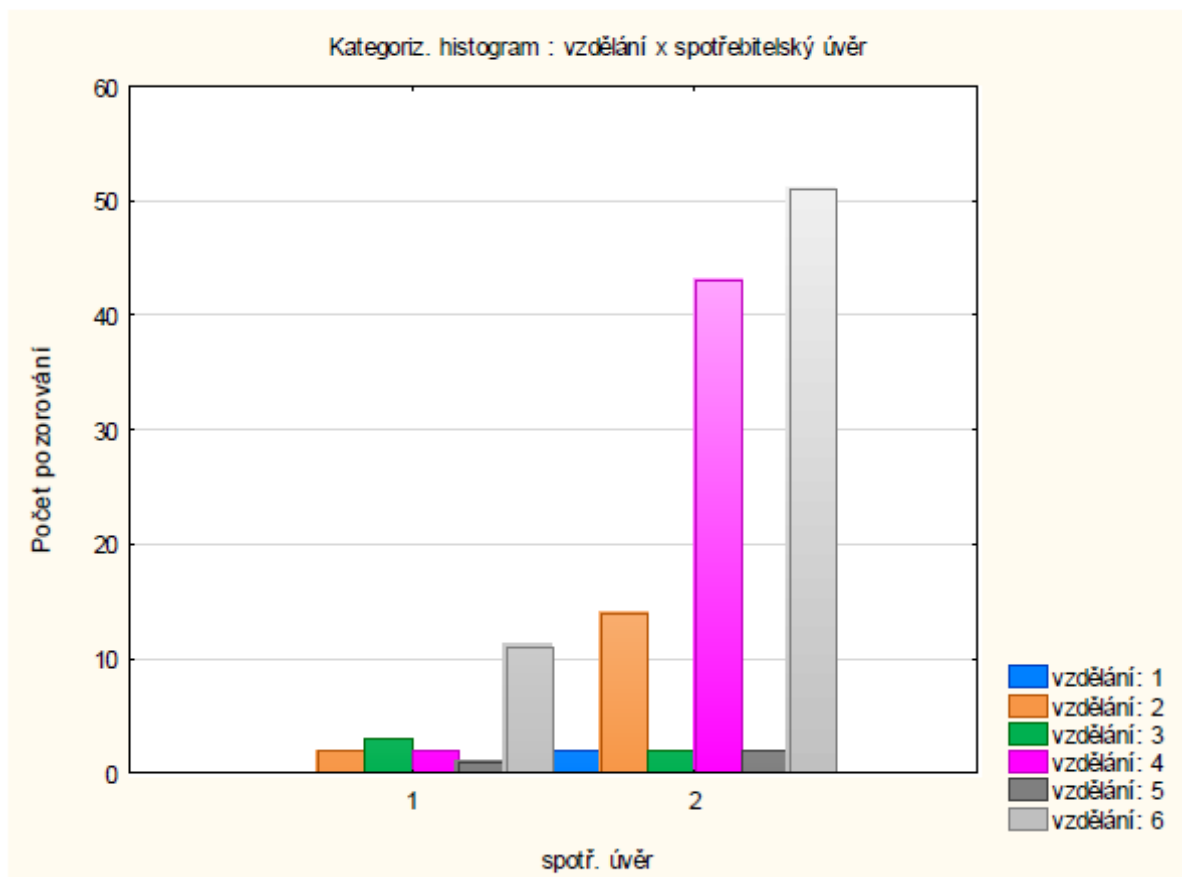

dospíváme k závěru, že existuje statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami v tendenci brát si špatné úvěry.

H5 Tendence brát si spotřebitelské (tedy špatné) úvěry závisí na dosaženém stupni vzdělání.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Sesit1)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 13,9613, sv=5, p=,0158			
vzdělání	spotř. úvěr 1	spotř. úvěr 2	Řádk. součty
1	0,2857	1,7143	2,0000
2	2,2857	13,7143	16,0000
3	0,7143	4,2857	5,0000
4	6,4286	38,5714	45,0000
5	0,4286	2,5714	3,0000
6	8,8571	53,1429	62,0000
Vš.skup.	19,0000	114,0000	133,0000

Kontingenční tabulka (Sesit1)			
Četnost označených buněk > 10			
(Marginální součty nejsou označeny)			
vzdělání	spotř. Ú. 1	spotř. Ú. 2	Řádk. součty
1	0	2	2
2	2	14	16
3	3	2	5
4	2	43	45
5	1	2	3
6	11	51	62
Vš.skup.	19	114	133

vzdělání číslo 1 = základní, č. 2 = vyučení, č. 3 = střední bez maturity, č. 4 = střední s maturitou, č. 5 = vyšší odborné a č. 6 = vysokoškolské

Na ose spotř. úvěr číslo 1 = odpověď ano (mám spotřebitelský úvěr)
 číslo 2 = odpověď ne (nemám spotřebitelský úvěr)

Komentář:

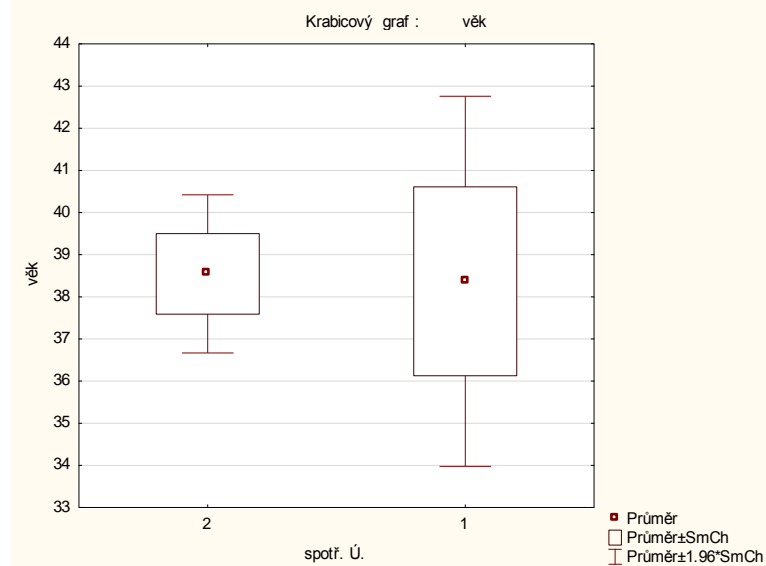
Položka č. 3 nám udávala vzdělání respondentů a z položky č. 17 jsme zjišťovali, zda respondenti mají spotřebitelský úvěr či nikoli. 2 respondenti na otázku neodpověděli.

Interpretace:

Hodnota signifikance p je menší než 0,05, zamítáme tak nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že tendence brát si špatné úvěry závisí na dosaženém stupni vzdělání. Z histogramu je patrné, že většina respondentů spotřebitelský úvěr nemá, z těch co jej mají, tak jsou to nejčastěji vysokoškolsky vzdělaní respondenti.

H6 Věk má vliv na rozhodnutí vzít si spotřebitelský (špatný) úvěr.

		t-testy; grupováno: spotř. Ú. (Sesit1)							
		Skup. 1: 2							
		Skup. 2: 1							
Proměnná	Průměr	Průměr	t	sv	p	Poč.plat	Poč.plat.	Sm.odch.	Sm.odch.
	2	1				2	1	2	1
věk	38,5438	38,3684	0,06971	131	0,94452	114	19	10,2163	9,76507

číslo 1 = odpověď ano

číslo 2 = odpověď ne

Komentář:

Položka č. 17 zjišťovala, zda respondenti mají spotřebitelský úvěr. Položka č. 2 pak věk respondentů.

Interpretace:

V tabulce i grafu vidíme, že průměrný věk respondentů se spotřebitelským úvěrem i bez něj je téměř stejný – 38,4 a 38,5 let. Hodnota signifikance p je větší než 0,05, proto nezamítáme nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že věk nemá vliv na rozhodnutí vzít si špatný úvěr.

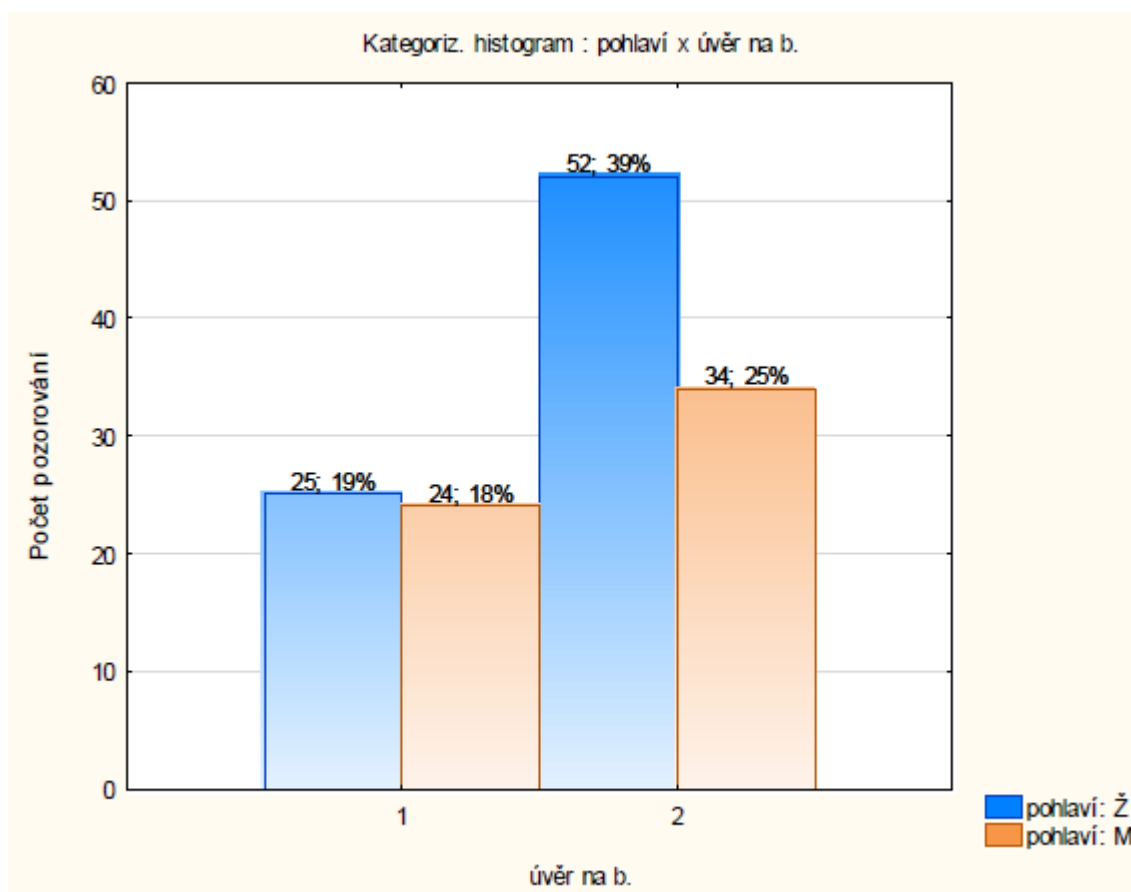
H7 Mezi muži a ženami je rozdíl v rozhodnutí mít úvěr na bydlení.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Sest1)
Četnost označených buněk > 10
Pearsonův chí-kv. : 1,13628, sv=1, p=,2864

pohlaví	úvěr na b. 1	úvěr na b. 2	Řádk. součty
Ž	27,9481	49,0518	77,0000
M	21,0518	36,9481	58,0000
Vš.skup.	49,0000	86,0000	135,0000

Kontingenční tabulka (Sest1)
Četnost označených buněk > 10
(Marginální součty nejsou označeny)

pohlaví	úvěr na b. 1	úvěr na b. 2	Řádk. součty
Ž	25	52	77
M	24	34	58
Vš.skup.	49	86	135

číslo 1 = odpověď ano

číslo 2 = odpověď ne

Komentář:

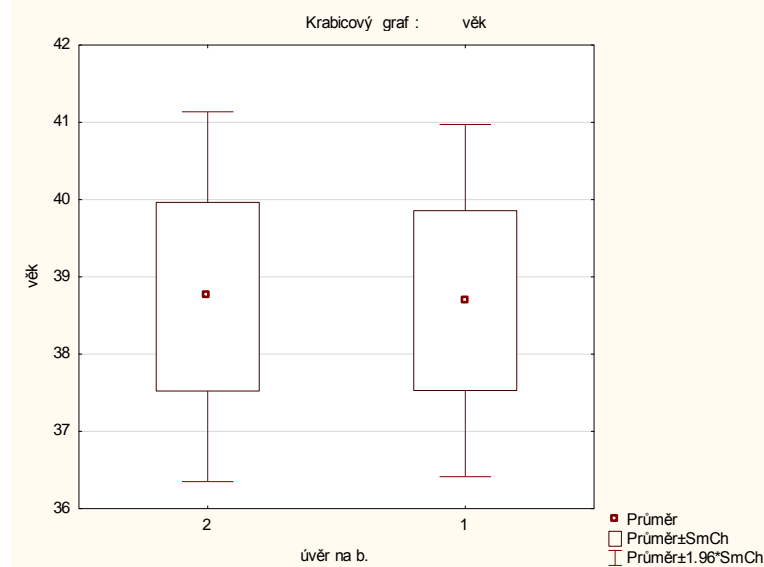
Položky č. 15 a 16 se týkají úvěru na bydlení, tedy zda respondenti tento typ úvěru mají, a dále zda jde o hypotéku, úvěr ze stavebního spoření či jiný typ úvěru.

Interpretace:

Z histogramu je patrné, že 37% všech respondentů má úvěr na bydlení. Tímto typem úvěru jsou zatíženi spíše muži (24 z 58 respondentů, tedy 41 %) než ženy (25 ze 77 respondentek, tedy 32 %). Ovšem vzhledem k hodnotě p větší než 0,05, nezamítáme nulovou hypotézu a docházíme k závěru, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami v rozhodnutí mít úvěr na bydlení.

H8 Věk má vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

t-testy; grupováno:úvěr na b. (Sesit1)									
Skup. 1: 2									
Skup. 2: 1									
Proměnná	Průměr 2	Průměr 1	t	sv	p	Poč.plat 2	Poč.plat. 1	Sm.odch. 2	Sm.odch. 1
věk	38,7441	38,6938	0,02732	133	0,97824	86	49	11,3211	8,14249

číslo 1 = odpověď ano

číslo 2 = odpověď ne

Komentář:

Položky č. 15 a 16 se týkají úvěru na bydlení, tedy zda respondenti tento typ úvěru mají, a dále zda jde o hypotéku, úvěr ze stavebního spoření či jiný typ úvěru. Položka č. 2 nám pak určovala věk.

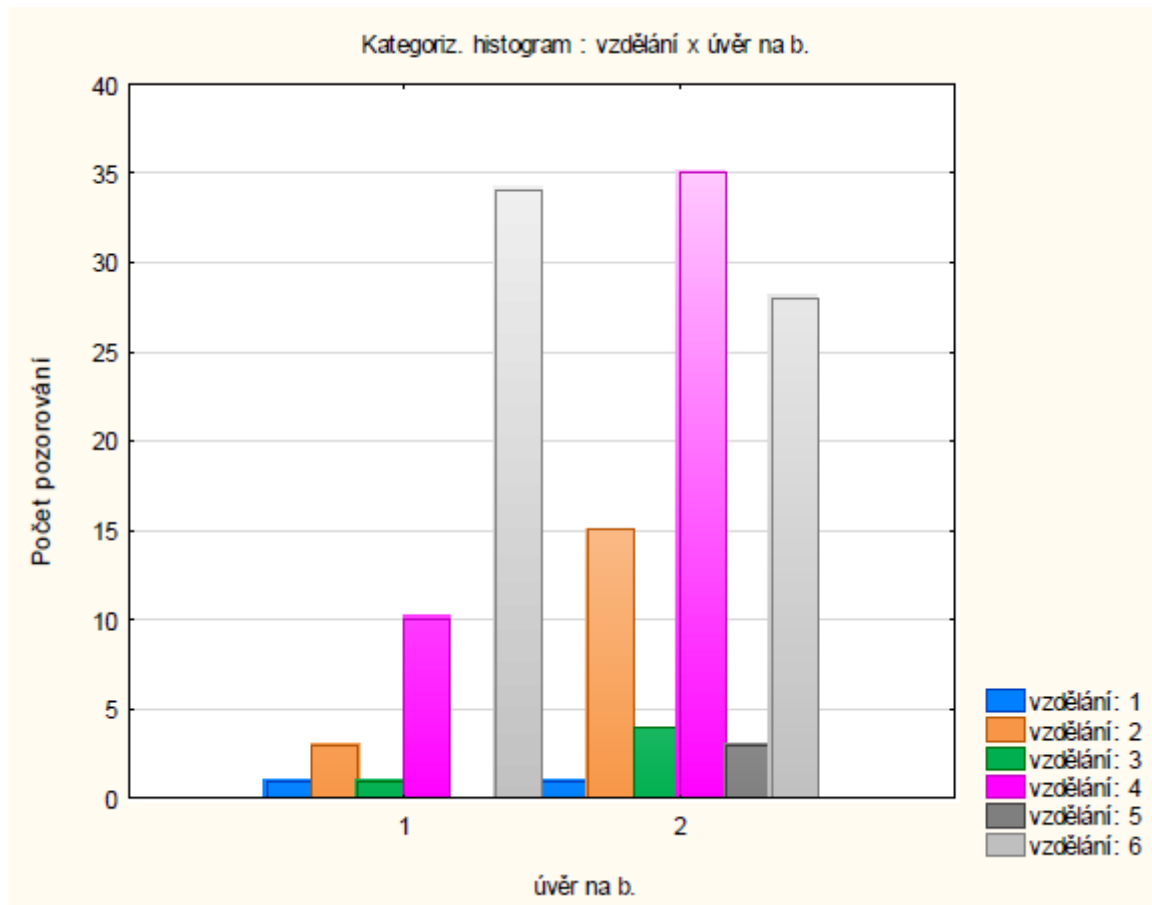
Interpretace:

Průměrný věk u respondentů s úvěrem na bydlení či bez něj je v podstatě stejný – 38,39 a 38,74 let. Hodnota signifikance p je větší než 0,05, nezamítáme nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že věk nemá vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

H9 Dosažený stupeň vzdělání má vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Sesit1)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 18,5199, sv=5, p=,0023			
vzdělání	úvěr na b. 1	úvěr na b. 2	Řádk. součty
1	0,7259	1,2740	2,0000
2	6,5333	11,4666	18,0000
3	1,8148	3,1851	5,0000
4	16,3333	28,6666	45,0000
5	1,0888	1,9111	3,0000
6	22,5037	39,4963	62,0000
Vš.skup.	49,0000	86,0000	135,0000

Kontingenční tabulka (Sesit1)			
Četnost označených buněk > 10			
(Marginální součty nejsou označeny)			
vzdělání	úvěr na b. 1	úvěr na b. 2	Řádk. součty
1	1	1	2
2	3	15	18
3	1	4	5
4	10	35	45
5	0	3	3
6	34	28	62
Vš.skup.	49	86	135

vzdělání číslo 1 = základní, č. 2 = vyučení, č. 3 = střední bez maturity, č. 4 = střední s maturitou, č. 5 = vyšší odborné a č. 6 = vysokoškolské

číslo 1 = odpověď ano

číslo 2 = odpověď ne

Komentář:

Položky č. 15 a 16 se týkají úvěru na bydlení, tedy zda respondenti tento typ úvěru mají, a dále zda jde o hypotéku, úvěr ze stavebního spoření či jiný typ úvěru. Položka č. 3 nám pak určovala dosažený stupeň vzdělání.

Interpretace:

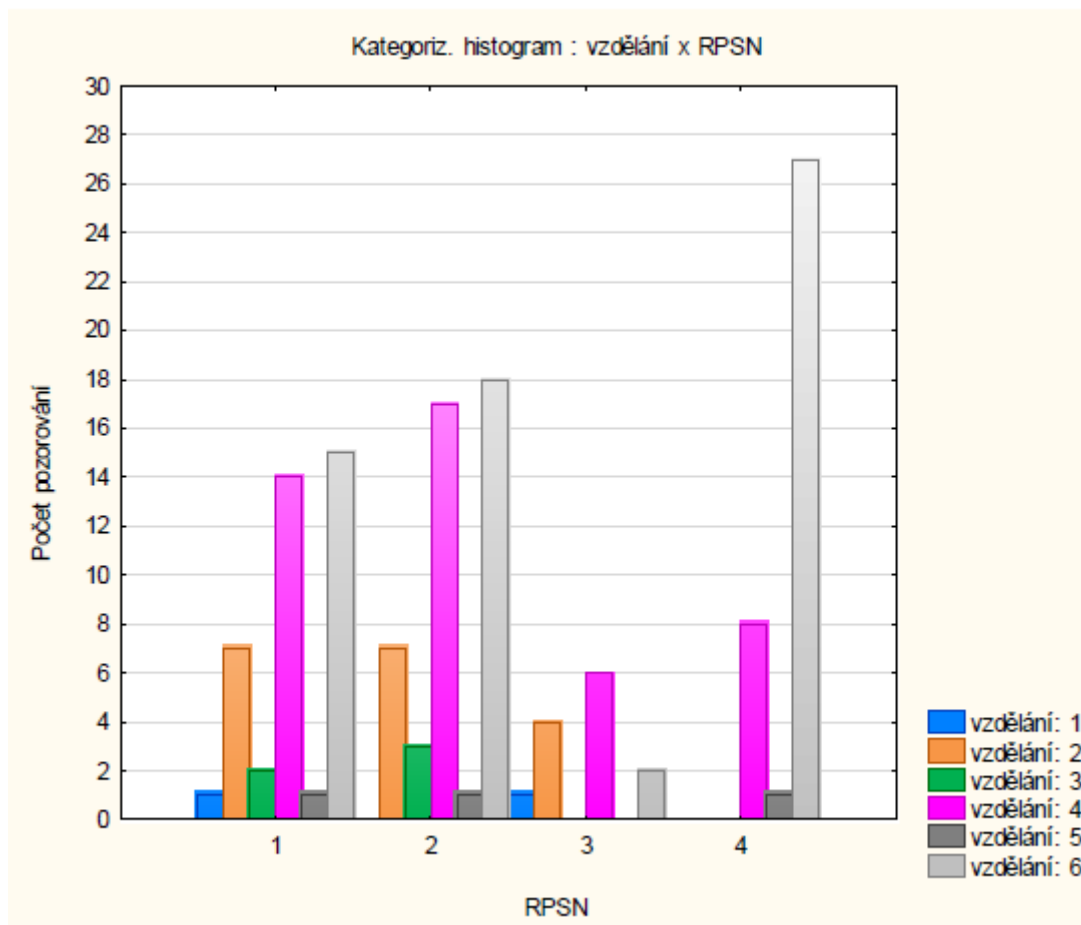
Z tabulek a histogramu vyplývá, že úvěr na bydlení mají zejména vysokoškolsky vzdělaní respondenti (55 % z nich, 25 % z celkového počtu). Protože hodnota signifikance p je menší než 0,05, zamítáme nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, dosažený stupeň vzdělání má vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení.

H10 Dosažený stupeň vzdělání má vliv na znalost významu zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru.

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Sesit1)					
Četnost označených buněk > 10					
Pearsonův chí-kv. : 29,1592, sv=15, p=,015342					
vzdělání	RPSN 1	RPSN 2	RPSN 3	RPSN 4	Řádk. součty
1	0,59259	0,68148	0,19259	0,53333	2,00000
2	5,33333	6,13333	1,73333	4,80000	18,00000
3	1,48148	1,70370	0,48148	1,33333	5,00000
4	13,33333	15,33333	4,33333	12,00000	45,00000
5	0,88889	1,02222	0,28889	0,80000	3,00000
6	18,37037	21,12590	5,97037	16,53333	62,00000
Vš.skup.	40,00000	46,00000	13,00000	36,00000	135,00000

Kontingenční tabulka (Sesit1)					
Četnost označených buněk > 10					
(Marginální součty nejsou označeny)					
vzdělání	RPSN 1	RPSN 2	RPSN 3	RPSN 4	Řádk. součty
1	1	0	1	0	2
2	7	7	4	0	18
3	2	3	0	0	5
4	14	17	6	8	45
5	1	1	0	1	3
6	15	18	2	27	62
Vš.skup.	40	46	13	36	135

vzdělání číslo 1 = základní, č. 2 = vyučení, č. 3 = střední bez maturity, č. 4 = střední s maturitou, č. 5 = vyšší odborné a č. 6 = vysokoškolské

RPSN číslo 1 = respondent tuto zkratku nezná

číslo 2 = tuší, o co jde, ale neumí vysvětlit

číslo 3 = tvrdí, že ví, ale ve skutečnosti je jeho vysvětlení chybné

číslo 4 = správná odpověď

Komentář:

V položce č. 24 bylo zkoumáno, zda respondenti znají význam zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru. Položka č. 3 nám určovala dosažený stupeň vzdělání respondentů.

Interpretace:

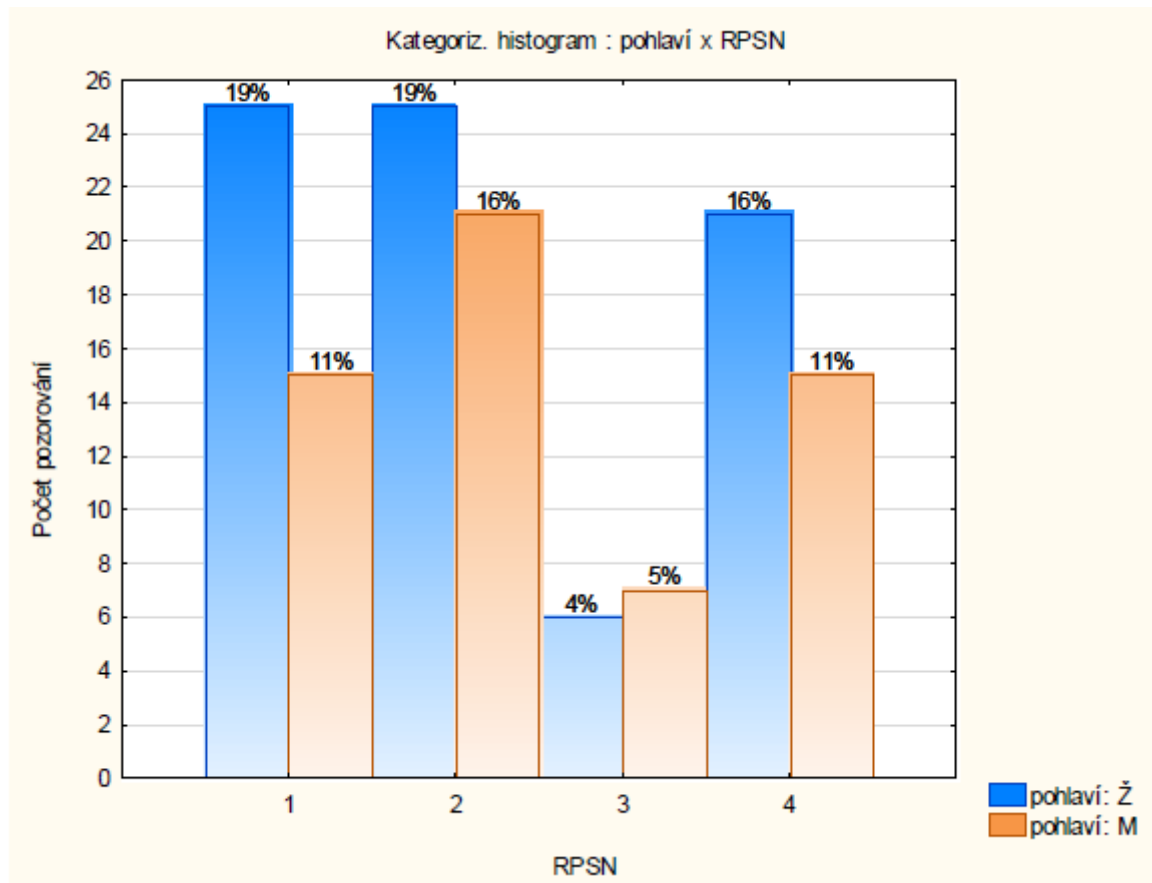
Z tabulek a histogramu je patrné, že význam zkratky RPSN v drtivé většině znali vysokoškolsky vzdělaní respondenti (27 z 36 správných odpovědí a 20 % ze všech respondentů), naopak ani jednou neodpověděli správně respondenti se základním

vzděláním, vyučením a středoškolským bez maturity. Dále vidíme, že hodnota signifikance p je menší než 0,05, zamítáme tak nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že dosažený stupeň vzdělání má vliv na znalost významu zkratky RPSN, tedy důležitého údaje pro posouzení výhodnosti úvěru.

H11 Mezi muži a ženami je rozdíl ve znalosti významu zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru.

Souhmná tab.: Očekávané četnosti (Sesit1)					
Četnost označených buněk > 10					
Pearsonův chí-kv. : 1,27595, sv=3, p=,734852					
pohlaví	RPSN 1	RPSN 2	RPSN 3	RPSN 4	Řádk. součty
Ž	22,8148	26,2370	7,4148	20,5333	77,0000
M	17,1851	19,7629	5,5851	15,4666	58,0000
Vš.skup.	40,0000	46,0000	13,0000	36,0000	135,0000

Kontingenční tabulka (Sesit1)					
Četnost označených buněk > 10					
(Marginální součty nejsou označeny)					
pohlaví	RPSN 1	RPSN 2	RPSN 3	RPSN 4	Řádk. součty
Ž	25	25	6	21	77
M	15	21	7	15	58
Vš.skup.	40	46	13	36	135

RPSN číslo 1 = respondent tuto zkratku nezná

číslo 2 = tuší, o co jde, ale neumí vysvětlit

číslo 3 = tvrdí, že ví, ale ve skutečnosti je jeho vysvětlení chybné

číslo 4 = správná odpověď

Komentář:

V položce č. 24 bylo zkoumáno, zda respondenti znají význam zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru. Položka č. 1 nám určovala pohlaví respondentů.

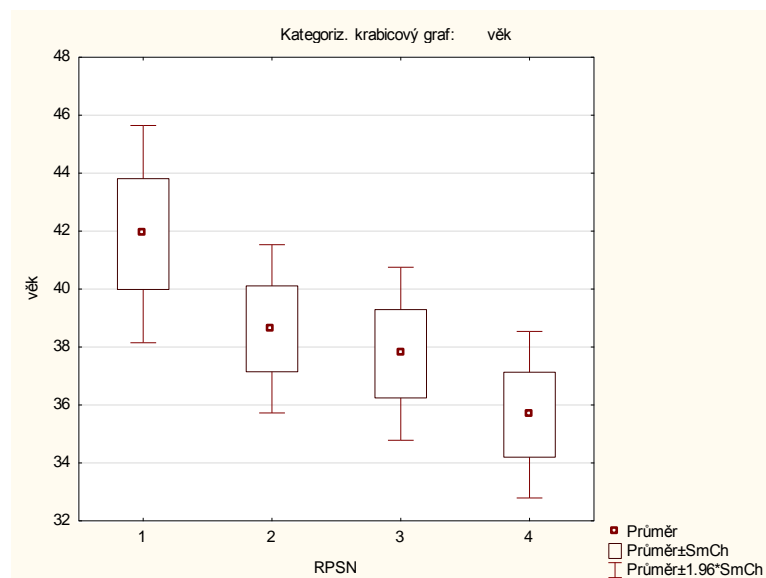
Interpretace:

Z tabulek a histogramu je patrné, že význam zkratky RPSN znalo 27 % všech respondentů, z žen to bylo 27 % a z mužů 26 %. Hodnota signifikance p je vyšší než 0,05, proto nezamítáme nulovou hypotézu a zjišťujeme, že neexistuje statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami ve znalosti významu zkratky RPSN.

H12 Existuje vztah mezi věkem a znalostí významu zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru.

Analýza rozptylu (Sesit1)								
Označ. efekty jsou význ. na hlad. $p < ,05000$								
Proměnná	SČ efekt	SV efekt	PČ efekt	SČ chyba	SV chyba	PČ chyba	F	p
věk	752,234	3	250,744	13324,6	131	101,714	2,46517	0,06516

Rozkladová tabulka popisných statistik (Sesit N=135 (V seznamu záv. prom. nejsou ChD))				
RPSN	věk průměr	věk N	věk Sm.odch.	
1	41,9000	40	12,1017	
2	38,6304	46	10,0473	
3	37,7692	13	5,4947	
4	35,6666	36	8,7961	
Vš.skup.	38,7259	135	10,2494	

RPSN číslo 1 = respondent tuto zkratku nezná

číslo 2 = tuší, o co jde, ale neumí vysvětlit

číslo 3 = tvrdí, že ví, ale ve skutečnosti je jeho vysvětlení chybné

číslo 4 = správná odpověď

Komentář:

V položce č. 24 bylo zkoumáno, zda respondenti znají význam zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů úvěru. Položka č. 2 nám určovala věk respondentů.

Interpretace:

Respondenti, kteří znali význam RPSN, měli průměrný věk 35,6 let. Respondenti, kteří odpověděli, že význam zkratky vůbec neznají, měli průměrný věk 41,9 let. Směrodatná odchylka je poměrně vysoká, je zde tedy velký rozptyl, nejvíce u respondentů, kteří odpověď vůbec naznali. Hodnota signifikance p je vyšší než 0,05, nezamítáme tedy nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že neexistuje vztah mezi věkem a znalostí významu zkratky RPSN.

8.2 Analýza a interpretace dat ze soudní databáze

Výzkumný vzorek sestával z 500 dlužníků, na něž byl nařízen výkon rozhodnutí v jednom ze čtyř exekučních senátů Okresního soudu ve Zlíně. Jelikož do senátů jsou jednotliví účastníci (takto jsou označováni lidé vystupující v jednotlivých soudních řízeních) vybírání náhodně počítačovým programem a vybraných 500 dlužníků představuje zhruba jednu šestinu všech tzv. „napadnutých“ případů, byla tak zajištěna dostatečná reprezentativnost vzorku.

8.2.1 Základní tabulky a profil dlužníků

Z databáze Okresního soudu ve Zlíně byly zjištěny počty výkonů rozhodnutí a exekucí v letech 2010 a 2011.

Tabulka 3: Rok 2010 a 2011

Rok	Počet výkonů rozhodnutí	Počet exekucí	Součet výkonů rozhodnutí a exekucí
2010	3396	9655	13051
2011	2625	11258	13883

Zdroj: Databáze Okresního soudu ve Zlíně

Dále jsme se zaměřili již jen na jeden ze soudních senátů, což představuje vždy zhruba čtvrtinu z celkového počtu výkonů rozhodnutí a exekucí, a pouze na oblast výkonů rozhodnutí. Opět z let 2010 až 2011.

Počty výkonů rozhodnutí nařízených na muže, ženy a právnické osoby byly rozděleny podle způsobu výkonu rozhodnutí a zobrazeny v tabulce 3 a 4.

Tabulka 4: Rok 2010

Způsob výkonu rozhodnutí	Muži	Ženy	Právnické osoby
Prodej movitých věcí	315	92	51
Srážky ze mzdy a jiných příjmů	207	60	-
Přikázání pohledávky z účtu	15	7	15
Celkem	537	159	66

Zdroj: Databáze Okresního soudu ve Zlíně

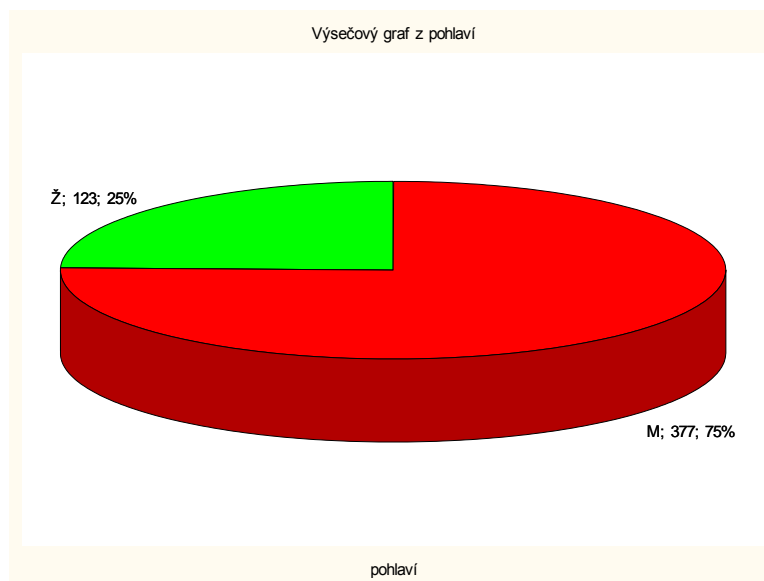
Tabulka 5: Rok 2011

Způsob výkonu rozhodnutí	Muži	Ženy	Právnické osoby
Prodej movitých věcí	227	87	64
Srážky ze mzdy a jiných příjmů	146	42	-
Přikázání pohledávky z účtu	10	4	6
Přikázání jiné pohledávky	1	-	-
Celkem	384	133	70

Zdroj: Databáze Okresního soudu ve Zlíně

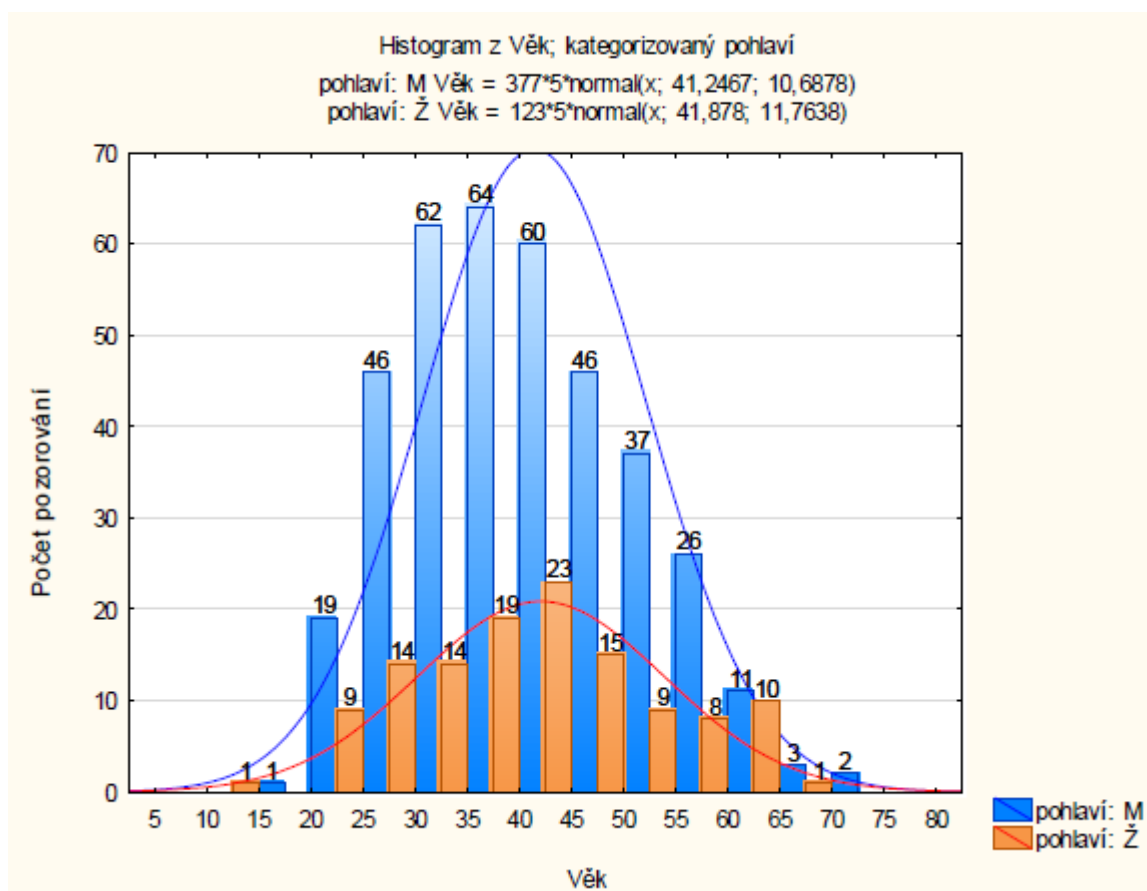
Dále jsme náhodným výběrem vyčlenili 500 dlužníků, na něž byl nařízen výkon rozhodnutí v roce 2010. U těchto vybraných dlužníků bylo zjišťováno pohlaví, věk a počet nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí vedených v celé elektronické databázi soudu na každou jednotlivou osobu.

Rozložení povinných dle pohlaví:

Z výšečového grafu je patrné, že převládají muži (75 %) nad ženami (25 %).

Rozložení povinných dle věku:

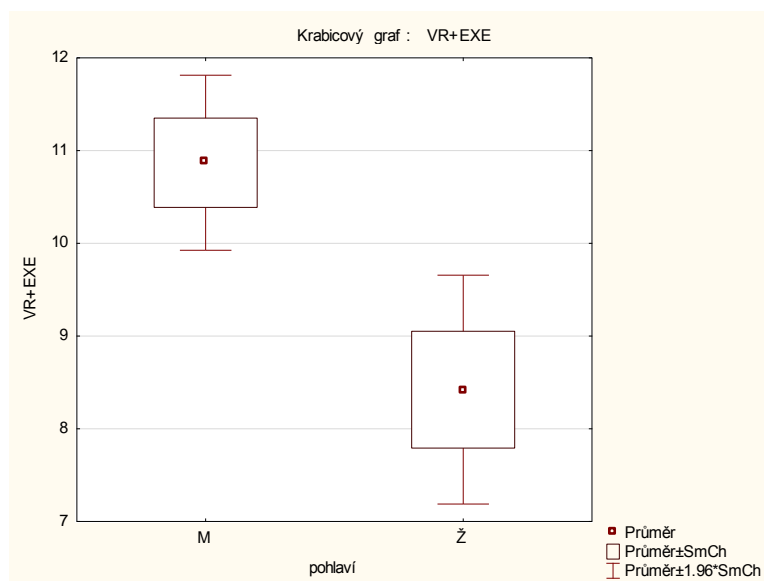
Z histogramu je patrné, že nejpočetnější skupina povinných jsou muži ve věku 35 až 40 let. Zajímavé je jistě zjištění, že nejmladšímu povinnému je již 15 let.

8.2.2 Kvantitativní a kvalitativní analýza

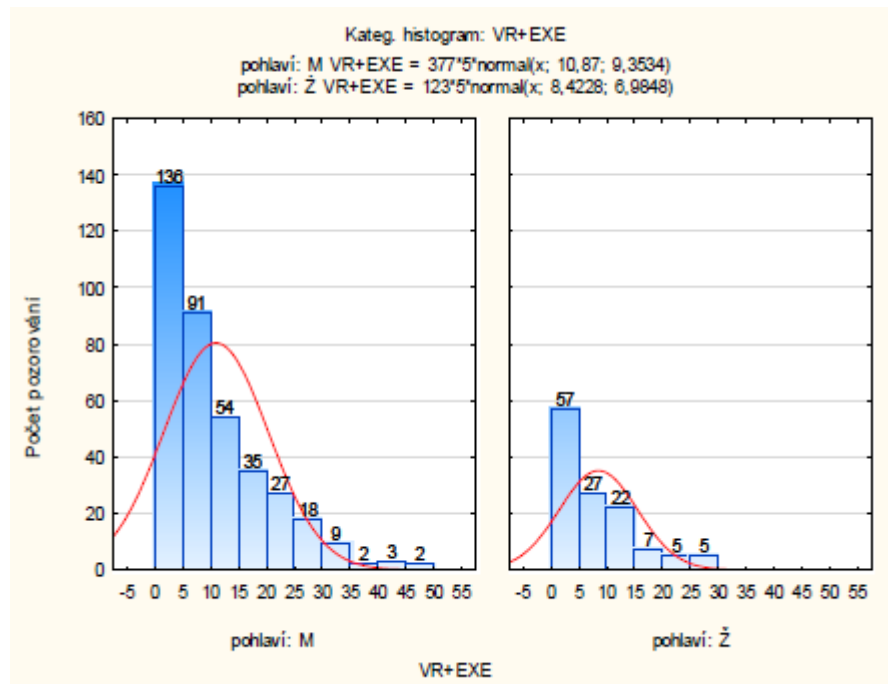
Dostáváme se k analýze zjištěných výsledků vymezených dílčích výzkumných problémů týkajících se údajů z databáze Okresního soudu ve Zlíně.

H13 Mezi muži a ženami je rozdíl v počtu nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu.

	t-testy; grupováno: pohlaví (Sešit 2 stat)								
	Skup. 1: M								
	Skup. 2: Ž								
Proměnná	Průměr M	Průměr Ž	t	sv	p	Poč.plat M	Poč.plat. Ž	Sm.odch. M	Sm.odch. Ž
VR+EXE	10,8700	8,42276	2,66843	498	0,00786	377	123	9,35338	6,98477

Komentář:

V soudní databázi byly vyhledány údaje o pohlaví a počtu nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí u jednotlivých dlužníků.

Interpretace:

Z krabicového grafu je patrné, že průměrně mají muži vyšší počet nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí než ženy. Když se podíváme v histogramu na nejvyšší počet exekucí a výkonů rozhodnutí na osobu, tak 5 žen má každá mezi 25 až 30 výkony rozhodnutí a exekucemi, 2 muži dokonce mezi 45 až 50. Hodnota signifikance p je menší než 0,05, zamítáme nulovou hypotézu a dospíváme k závěru, že existuje statisticky významný rozdíl mezi muži a ženami v počtu nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu.

H14 Existuje souvislost mezi věkem a počtem nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu.

Proměnná	Korelace (Sešit 2 stat)					
	Průměry	Sm.odch.	počet VR	počet exekucí	VR+EXE	Věk
počet VR	5,0120	4,7985	1,00000	0,37684	0,78963	0,21685
počet exekucí	5,2560	5,8862	0,37684	1,00000	0,86591	-0,00082
VR+EXE	10,2680	8,8860	0,78963	0,86591	1,00000	0,11655
Věk	41,4020	10,9535	0,21685	-0,00082	0,11655	1,00000

Komentář:

V soudní databázi byly vyhledány údaje o věku a počtu nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí u jednotlivých dlužníků.

Interpretace:

Z tabulky je patrné, že průměrně má každý 10 výkonů rozhodnutí a exekucí, průměrný věk je 41 let. Vidíme, že mezi věkem a součtem počtu výkonů rozhodnutí a exekucí nabývá koeficient korelace hodnoty větší než nula, existuje zde tedy pozitivní souvislost. Dospíváme k závěru, že s vyšším věkem stoupá také počet nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí. Nejvyšší pozitivní souvislost je mezi nařízeným počtem exekucí a součtem nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí. Naopak negativní souvislost je mezi věkem a nařízeným počtem exekucí.

9 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Dotazníkového výzkumu se zúčastnilo 135 respondentů z okresu Zlín. Respondenty tvořilo 57 % žen a 43 % mužů, nejčastější věková kategorie je 30 až 35 let. Rozpětí je však od 18 do 65 let. Nejvíce jsou zastoupeni vysokoškolsky vzdělaní respondenti (46 %). Většina respondentů má stálý příjem ze zaměstnání nebo jiné výdělečné činnosti (88 %), jen 6 respondentů nemá běžný účet. 68 % respondentů vlastní osobní automobil, z nich 51 % pořízený z vlastních úspor. Čistě na nějaký typ úvěru si auto pořídilo 40 % respondentů s autem. Většina (87 %) má nějaký druh pojistky, ať už na svou osobu nebo na majetek. Kreditní karta jako neustále přístupný otevřený úvěr je více oblíbená u žen, celkem ji vlastní 54% respondentů.

Z dotazníků také vyplynulo, že 28 % respondentů nemá vytvořenu žádnou finanční rezervu, naopak 16 % má finanční rezervu vyšší než je odborníky doporučovaná hranice šesti měsíčních platů.

Dotazovali jsme se také na zkušenosti se soudními exekutory. Z odpovědí vyplynulo, že dokonce 38 % respondentů má v rodině nebo nejbližším okolí někoho, na něhož již byla někdy nařízena exekuce, a 5 % respondentů přiznalo, že se sami se soudním exekutorem již setkali.

Analyzovanou oblast odpovědí jsme si rozdělili do 3 oblastí. Do první oblasti týkající se schopnosti respondentů tvořit si finanční rezervu a myslet tak na „horší časy“, nám spadaly tři výzkumné otázky a z nich byly vytvořeny tři hypotézy. Na základě provedených testů jsme zjistili existenci statisticky významného rozdílu mezi muži a ženami ve výši částky, kterou jsou schopni měsíčně odkládat z výplaty či jiného příjmu. Dále byla zjištěna pozitivní souvislost mezi věkem a výší měsíčně odkládané částky. Námi oslovení muži jsou schopni odkládat více, v průměru 4.633,- Kč, než ženy, ty jen v průměru 2.783,- Kč. Ovšem nevíme, o jak vysoký podíl z jejich příjmu jde. Naopak se nepotvrdilo, že by na výši odkládané částky měl vliv stupeň dosaženého vzdělání. Rozsah výše částek udaných respondenty byl široký, a to od 400,- Kč po 30.000,- Kč.

V druhé oblasti týkající se znalosti rizik půjček jsme měli stanoveny tři výzkumné otázky a z nich bylo vytvořeno 9 hypotéz. Z provedených testů vyplynulo, že na tendenci brát si spotřebitelské (špatné) úvěry má vliv pohlaví a dosažený stupeň vzdělání. Vzdělání má také vliv na rozhodnutí vzít si úvěr na bydlení. Vliv věku nebyl prokázán. Zkoumáním znalosti významu zkratky RPSN, tedy roční procentní sazby nákladů na úvěr, vyšlo najevo,

že na schopnost správně definovat tuto zkratku měl vliv opět dosažený stupeň vzdělání. Více úspěšní byli respondenti se stupněm vzdělání od středoškolského s maturitou výše.

Třetí oblast věnující se výkonům rozhodnutí a exekucím u Okresního soudu ve Zlíně vycházela z výzkumu provedeného analýzou exekuční databáze Okresního soudu ve Zlíně, a to 500 dlužníků s nařízeným výkonem rozhodnutí v roce 2010. Stanovili jsme si dvě výzkumné otázky, kterým odpovídaly dvě hypotézy. Z testů vyplynula existence statisticky významného rozdílu mezi muži a ženami v počtu nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu, kdy většími dlužníky jsou jednoznačně muži. Mezi věkem a počtem nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí byla zjištěna pozitivní souvislost, tedy se zvyšujícím se věkem narůstá také počet nařízených výkonů rozhodnutí a exekucí na osobu.

Nejmladšímu dlužníku ve výzkumném vzorku bylo 15 let. Běžný bývá ovšem i nižší věk. V těchto případech jde o dluhy za nezaplacené poplatky za komunální odpad případně jízdy na černo v městské hromadné dopravě. U jízdy na černo by se ještě dalo říci, že za dluh si může nezletilé dítě samo svou vědomou jízdou bez platné jízdenky, ale u komunálních poplatků je povinnost k jejich placení přece jen na rodičích (dítě si peníze ještě nevydělavá) a proto by stálo za to změnit legislativu, aby městské nebo obecní úřady tyto poplatky vymáhali po rodičích a ne po nezletilých dětech, které pak vinou svých rodičů do dospělého života vkročí zatížení nemalým dluhem (který narostl o různé další penále, soudní poplatky, odměny advokátů a exekutorů).

500 zkoumaných dlužníků mělo na sebe k únoru 2012 nařízeno celkem 2506 výkonů rozhodnutí a 2628 exekucí. Vidíme, že i na tomto vzorku se prokazuje příklon věřitelů k exekucím prováděným soudními exekutory než k soudním výkonům rozhodnutí. Z 377 mužů jen 36 mělo pouze jeden výkon rozhodnutí nebo exekuci. Ze 123 žen to bylo 15. Naopak dva muži měli nejvyšší počet, tedy 48 výkonů rozhodnutí a exekucí, dvě ženy 30. Vidíme, že pokud už se dlužník dostane do databáze soudu, respektive je na něj nařízen výkon rozhodnutí nebo exekuce, dá se předpokládat, že dluhů má mnohem více.

Co se týče způsobu výkonu rozhodnutí, nejčastějším je prodej movitých věcí, poté srážky ze mzdy. Pokud je dlužník zaměstnán, jsou srážky ze mzdy pohodlným způsobem, jak se dostat ke své pohledávce. Ne každý věřitel má však možnost prověřit, zda a kde dlužník pracuje, proto často volí prodej movitých věcí. U stále více dlužníků však dochází k tomu, že po několika návštěvách soudních nebo exekutorských vykonavatelů už žádný hodnotný movitý majetek nemají, různě se skrývají, trvalý pobyt mají hlášen na obecním nebo

městském úřadě, takže pro věřitele se stává nemožným cokoliv na svou pohledávku od dlužníka vymoci.

Z výsledků výzkumu by se dalo usoudit, že lidé si sice snaží nějaké peníze spořit, ale nijak promyšleně. Většinou nemají vytvořenou dostatečnou finanční rezervu pro případ dlouhodobé nemoci, ztráty zaměstnání či jiné neblahé události a je zde tedy riziko, že v takovémto případě budou mít finanční problémy. Je běžné mít účet v bance, ale bohužel také kreditní kartu. Čím dál více lidí je zvyklých využívat různých půjček a úvěrů a pak samozřejmě vzrůstá počet lidí s problémem se splácením, nabírají si půjčky další a dostávají se tak v lepším případě do soudního soukolí, v tom horším do spárů inkasních agentur.

ZÁVĚR

V dnešní době je téma zadlužování stále více aktuální. Sociální pedagog musí být na tuto problematiku dobře připraven, neboť pokud má zadluženému člověku pomoci, musí znát příčiny pádu do dluhové pasti i důsledky jednání klienta v různých fázích zadlužení.

Důvody zadlužení mohou být snadná dostupnost půjček, masivní reklama nebankovních institucí, složité smlouvy se skrytými poplatky, vysokým úrokem, touha po spotřebních věcech, po „lepším životě“, nízké úroky u hypoték ve spojení s vysokými nájmy, neznalost rizik rozhodčích doložek a smluvních pokut.

Sociální pedagog musí mít zmapované nástroje vedoucí k vyřešení situace klienta. Když klient přijde do poradny, většinou již má zkušenost s návštěvou exekutora, případně je v insolvenci, sociální pedagog tedy musí znát průběh soudního výkonu rozhodnutí, exekucí, insolvenčního řízení, aby dokázal správně vyhodnotit aktuální právní situaci klienta a aby mu tak buď dokázal poradit sám, nebo jej nasměroval ke správnému odborníkovi, který by klientovi pomohl. Sociální pedagog by měl umět posoudit, zda klientem předložené listiny jsou již exekučním titulem, zda jde o rozhodnutí soudu, rozhodce nebo soudního exekutora, co má v tu chvíli smysl udělat, zda ještě je možnost podat si opravný prostředek a tedy jít za advokátem nebo již se jen soustředit na zvládnutí exekuce. Musí umět napomoci klientovi se zorientovat v jeho situaci. Samozřejmě je také žádoucí vytvořit u klienta určitou rezistenci vůči lákadlům půjček a života na dluh, aby případně po úspěšném zotavení z krize se opět nenechal do dluhové pasti stáhnout.

Do budoucna je rozhodně důležité rozšířit síť finančního poradenství, zvýšit počet sociálních pracovníků pracujících s osobami ohroženými předlužením a sociálním vyloučením, začlenit do školských vzdělávacích programů výuku zaměřenou na zvyšování finanční gramotnosti a v neposlední řadě vyladit legislativní nesrovnalosti a nedokonalosti, umožňující vydělávat na lidech v nesnázích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-378-7.
- [2] ČERMÁK, Miloš. Máme hloupé děti?. *Reflex*. 2011, č. 36, str. 86. ISSN 0862-6634.
- [3] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [4] KLÍNSKÝ, Petr a Danuše CHROMÁ. *Finanční gramotnost, úlohy a metodika*. 1. vydání. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. ISBN 978-80-87063-12-2.
- [2] KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-320-2.
- [6] KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3
- [7] KURKA, Vladimír, Ljubomír DRÁPAL. *Výkon rozhodnutí v soudním řízení*. Praha: Linde Praha, 2004. ISBN 80-7201-443-9.
- [8] SCHELLEOVÁ, Ilona. *Jak vymáhat dluhy právní cestou*. Praha: Computer Press, 2002. ISBN 80-7226-607-1.
- [9] GARRET, Sutton. *Jak se zbavit dluhů*. Přeložila Lenka ČÍŽKOVÁ. Praha: PRAGMA, 2010. ISBN 978-80-7349-129-1.
- [10] TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179-483-X.
- [11] VRBKOVÁ, Lucie. *Už nikdy dlužníkem: pro všechny, kteří si půjčili, půjčují a hodlají si půjčit peníze*. Praha: COFET, 2009. ISBN 978-80-904396-0-3.

Právní předpisy:

ČESKO. Zákon č. 99 ze dne 4. prosince 1963 Občanský soudní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 56, s. 0383. Dostupný také z: http://www.beck-online.cz/legalis/chapterview-document.seam?tocId=onrf6mjzgyzv6ojzfu4te&documentId=onrf6mjzgyzv6ojzfu4te&chapterId=Sb_1963_99-92&conversationId=1039852#selected-node

- ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 26. února 1964 Občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1964, částka 19, s. 0201. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?type=html&documentId=onrf6mjzgy2f6nbqfu2ti&groupIndex=0&rowIndex=0&conversationId=1041193#selected-node>
- ČESKO. Zákon č. 549 ze dne 5. prosince 1991 o soudních poplatcích. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 104, s. 2713. Dostupný také z: http://www.beck-online.cz/legalis/chapterview-document.seam?tocId=onrf6mjzheyv6njuhewteoa&documentId=onrf6mjzheyv6njuhexhazrrguwta&chapterId=Sb_1991_549-28&conversationId=1042094#selected-node
- ČESKO. Zákon č. 216 ze dne 1. listopadu 1994 o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 67, s. 2106. Dostupný také z: http://www.beck-online.cz/legalis/chapterview-document.seam?tocId=onrf6mjzhe2f6mrrgywtk&documentId=onrf6mjzhe2f6mrrgyxhazrvfuya&chapterId=Sb_1994_216-5&conversationId=1042809#selected-node
- ČESKO. Zákon č. 119 ze dne 22. února 2001, kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 48, s. 3026. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mjrhwte&conversationId=1043855#selected-node>
- ČESKO. Zákon č. 120 ze dne 28.2.2001 o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 48, s. 3029. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mjsgawtemq&conversationId=1043986#selected-node>
- ČESKO. Zákon č. 500 ze dne 24. června 2004 správní řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 174, s. 9782. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mjsgawtemq&conversationId=1043986#selected-node>

view.seam?documentId=onrf6mrqga2f6njqgawtk&conversationId=1044347#selected-node

ČESKO. Zákon č. 182 ze dne 30. března 2006 o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130. Dostupný také z: http://www.beck-online.cz/legalis/chapterview-document.seam?tocId=onrf6mrqga3f6mjygiwtcni&documentId=onrf6mrqga3f6mjygiwtcni&chapterId=Sb_2006_182-15&conversationId=1044818#selected-node

ČESKO. Zákon č. 280 ze dne 22. července 2009 daňový řád. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 87, s. 4038. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?documentId=onrf6mrqga4v6mrygawtc&conversationId=1045456#selected-node>

ČESKO. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330 ze dne 5. září 2001 o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 128, s. 7470. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mztgawtm&conversationId=1046410#selected-node>

ČESKO. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 418 ze dne 19. listopadu 2001 o postupech při výkonu exekuční a další činnosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 156, s. 8954. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgayv6nbrhawtc&conversationId=1047059#selected-node>

ČESKO. Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 329 ze dne 25. srpna 2008 o centrální evidenci exekucí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 108, s. 5066. Dostupný také z: <http://www.beck-online.cz/legalis/document-view.seam?documentId=onrf6mrqga4f6mzshewte&conversationId=1047326#selected-node>

ČESKO. Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 13 ze dne 21. srpna 1996, č.j. 1360/95-
OOD, kterou se vydává řád pro soudní vykonavatele. In: *Sbírky instrukcí a
sdělení*. 1996, částka 3, s. 59. Dostupný také z: [http://www.beck-
online.cz/legalis/chapterview-
document.seam?tocId=oz5f6mjzhe3f6mjtl5zws4znga&documentId=oz5f6mjzhe3
f6mjtl5zws4znga&chapterId=Vz_1996_13_SIS-
0&conversationId=1047982#selected-node](http://www.beck-online.cz/legalis/chapterview-document.seam?tocId=oz5f6mjzhe3f6mjtl5zws4znga&documentId=oz5f6mjzhe3f6mjtl5zws4znga&chapterId=Vz_1996_13_SIS-0&conversationId=1047982#selected-node)

Elektronické dokumenty:

ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Důvodová zpráva*. Novela exekucí
[email]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 25. března 2011, 14:38 SEČ.

Internetové odkazy:

Asociace občanských poraden. Úvod. *Občanskeporadny.cz* [online]. ©2010 [cit. 2012-03-
26]. Dostupné z: <http://www.obcanskeporadny.cz/>

Asociace občanských poraden. Dluhové poradenství. *Občanskeporadny.cz* [online]. ©2010
[cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://dluhy.obcanskeporadny.cz/>

Asociace občanských poraden. Dluhové poradenství. *Občanskeporadny.cz* [online]. ©2010
[cit. 2012-03-26]. Dostupné z:
[http://dluhy.obcanskeporadny.cz/index.php/clanky/34-clanky/88-semina-ve-
zlinjak-elit-nasraham-dluhove-pasti](http://dluhy.obcanskeporadny.cz/index.php/clanky/34-clanky/88-semina-ve-zlinjak-elit-nasraham-dluhove-pasti)

Asociace občanských poraden. Dluhové poradenství. *Občanskeporadny.cz* [online]. ©2010
[cit. 2012-04-02]. Dostupné z:
[http://dluhy.obcanskeporadny.cz/index.php/clanky/34-clanky/102-boj-proti-
nezvladnutym-dluhm-skrze-vzdlavani](http://dluhy.obcanskeporadny.cz/index.php/clanky/34-clanky/102-boj-proti-nezvladnutym-dluhm-skrze-vzdlavani)

Creditreform s.r.o. Aktuální informace. *Web.creditreform.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-01-
24]. Dostupné z:
<http://web.creditreform.cz/cs/content/press/information/index.jsp>

- Exekutorská komora České republiky. Bezplatná právní poradna. *Ekcr.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: <http://ekcr.cz.gds97.active24.cz/1/bezplatna-pravni-poradna/29-bezplatna-pravni-poradna?w=>
- Exekutorská komora České republiky. Kalkulačky. *Ekcr.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: http://ekcr.cz/?p=kalkulacka_2
- Finanční gramotnost, o.p.s. Články a informace. *Financnigramotnost.eu* [online]. ©2008 [cit. 2012-03-5]. Dostupné z: http://www.financnigramotnost.eu/blob.php/Syst%C3%A9m+vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD+finan%C4%8Dn%C3%AD+gramotnosti+pro+znev%C3%BDhodn%C4%9Bn%C3%A9+ob%C4%8Dany.pdf?stranky_soubory=25
- Metodický portál RVP. Didifolio. *Rvp.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=2939>
- Ministerstvo financí ČR. Strategie finančního vzdělávání. *Mfcr.cz* [online]. ©2005 [cit. 2012-02-15]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ft_os_rampolitika_55251.html
- Ministerstvo spravedlnosti ČR. Insolvenční zákon. *Justice.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/>
- Ministerstvo spravedlnosti ČR. Nový občanský zákoník. *Justice.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny.html#7>
- Novinky. Reality a finance. *Novinky.cz* [online]. ©2003-2012 [cit. 2012-03-09]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/bydleni/reality-a-finance/261016-financni-poradna-rozdily-mez-dobrymi-a-spatnymi-dluhy.html>
- Novinky. Finance. *Novinky.cz* [online]. ©2003-2012 [cit. 2012-04-13]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/264695-nove-tvare-exekutoru-se-snazi-ukazat-v-lepsim-svetle.html?ref=stalo-se>
- Novinky. Finance. *Novinky.cz* [online]. ©2003-2012 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/265439-vymahaci-dluhu-si-delaji-co-chteji-vladu-to-nezajima.html>
- Soutěž finanční gramotnost. O soutěži. *Fgsoutez.cz* [online]. ©2012 [cit. 2012-03-13]. Dostupné z: <http://www.fgsoutez.cz/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

o.s.ř.	občanský soudní řád
RPSN	roční procentní sazba nákladů
z.	zákon
VR	výkon rozhodnutí
EXE	exekuce

SEZNAM OBRÁZKŮ

OBRÁZEK 1: INSOLVENČNÍ NÁVRHY V MEZIROČNÍM SROVNÁNÍ.....	21
OBRÁZEK 2: VÝVOJ ODDLUŽENÍ V ČR.....	23
OBRÁZEK 3: VĚKOVÁ STRUKTURA OSOB S POVOLENÝM ODDLUŽENÍM V R. 2011 V ČR.....	23
OBRÁZEK 4.....	26

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1	27
TABULKA 2	41
TABULKA 3: ROK 2010 A 2011	69
TABULKA 4: ROK 2010	70
TABULKA 5: ROK 2011	70

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

D O T A Z N Í K

Pokyny pro zpracování dotazníku: V případě vyplňování elektronického dotazníku podtrhněte nebo zvýrazněte tučně vhodnou odpověď, případně doplňte. V případě vyplňování tištěného dotazníku zakroužkujte nebo podtrhněte vhodnou odpověď, případně doplňte.

Poznámka: Pojmem „finanční rezerva“ se rozumí peníze, které odkládáte bokem s úmyslem na ně delší dobu nesáhnout. Počítáte s nimi pro případ nenadálých důležitých výdajů.

Údaje z tohoto dotazníku budou použity pouze pro účely vypracování diplomové práce.

1) Pohlaví: MUŽ x ŽENA

2) Věk:

3) Vzdělání:

- Základní
- Vyučení
- Střední bez maturity
- Střední s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

4) Bydlíte: město x obec

5) Jste zaměstnán(a):

- Ano (případně jsem OSVČ)
- Ne
- Jsem na mateřské/rodičovské dovolené
- Pracuji jen příležitostně, brigádně apod.

6) Máte běžný účet?   Ano

  Ne

7) Tvoříte si finanční rezervu tím, že ukládáte peníze na/do (můžete zakroužkovat i více odpovědí):

- Spořicí účet

- Vkladní knížku
- Stavební spoření
- Podílových fondů
- Nechávám na běžném účtu
- Doma na tajném místě
- Netvořím si žádnou finanční rezervu

8) Pokud si tvoříte finanční rezervu, děláte tak pravidelně:

- Denně
- Týdně
- Měsíčně
- Čtvrtletně
- Ročně
- Jinak: .....

9) Máte v současné době již vytvořenu doporučovanou finanční rezervu ve výši šesti Vašich měsíčních platů?

- Ano
- Ano, dokonce vyšší
- Ne, vůbec
- Zatím nižší

10) Jakou částku jste schopni průměrně měsíčně dát bokem z výplaty? Uveďte:

.....

11) Máte auto?

- Ano
- Ne

12) Pokud ano, pořídili jste si jej:

- Z úspor
- Na leasing
- Na jiný typ úvěru
- Dostali jste jej darem
- Jinak, uveďte: .....

13) Máte penzijní připojištění?

- Ano
- Ne

14) Máte některý z těchto druhů pojištění (můžete zakroužkovat i více odpovědí)?

- Životní
- Úrazové
- Odpovědnosti za škodu
- Neschopnosti splácet
- Domácnosti
- Nemovitosti
- Havarijní
- Jiné, uveďte: .....

15) Máte úvěr na bydlení?

- Ano
- Ne

16) Pokud ano, jde o (můžete zakroužkovat i více odpovědí):

- Hypotéku
- Úvěr ze stavebního spoření
- Jiný typ úvěru – uveďte: .....

17) Máte spotřebitelský úvěr?

- Ano
- Ne

18) Výše měsíční splátky (splátek) Vašeho úvěru (úvěrů)

- Je vyšší než polovina Vašeho měsíčního příjmu
- Je nižší než polovina Vašeho měsíčního příjmu

19) Zpozdili jste se již někdy se svou splátkou?

- Ne, nikdy
- Ano, jednou
- Ano, vícekrát

20) Máte kreditní kartu?

- Ano
Pokud ano, využíváte ji pravidelně? Ano x Ne
- Ne

21) Máte ke svému běžnému účtu kontokorent (povolený debet)?

- Ano
Pokud ano, využíváte jej pravidelně? Ano x Ne

- Ne

22) Víte o někom z Vaší rodiny nebo nejbližšího okolí, že na něj byla nařízena exekuce?"

- Ano
- Ne

23) Setkali jste se už někdy s exekutorem (ne pracovní)?

- Ano
- Ne

24) Dokázali byste stručně vysvětlit, co je to RPSN?

- Ne
- Zhruba tuším, o co jde, ale neumím vysvětlit
- Ano, jde o:

.....

25) Kdybyste vyhráli nebo dostali darem 200.000,- Kč, co byste s těmito penězi udělali?

- Jeli byste na velkou dovolenou
- Utratili je za oblečení, zábavu a jiné věci
- Doplatili byste úvěr(y)
- Investovali byste je do podílových nebo jiných fondů
- Uložili byste je na některý ze spořicích či vkladových účtů v bance
- Jiné,
uveďte:.....

26) Pokud najdete ve schránce oznámení pošty o uložení zásilky, tak:

- Nejbližší možný den jdu na poštu zásilku si vyzvednout
- Někdy v průběhu úložní doby si zásilku vyzvednu
- Občas si zásilku vůbec nevyzvednu
- Většinou si zásilku nevyzvednu

Děkuji za vyplnění dotazníku.